

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

R. T. / Nº 915 - Feb. 6. 1891.

BANDITUL

RÎUREANU

SAU

UN ĂNGER IN INFERN

Roman dramatic-sensațional

de

G. RĂDULESCU.

Ediția II.

CRAIOVA
EDITURA LIBRĂRIEI ROMÂNE FILIP LAZAR
1891.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

183655

CRAIOVA.—TIPOGRAFIA ROMÂNĂ FILIP LAZAR.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

BANDITUL RÎUREANU

SAU

UN ÂNGER ÎN INFERN.

CAP. I. — La Cârciumă.

Diligența de la Giurgiu se oprise în satul Putineiu dinaintea cârciumeĭ luĭ Solomonică. Sórele începuse să apună. De și stațiunea diligențeĭ de la Giurgiu nu era un spectacol noŭ pentru locuitoriĭ din Putineiŭ, totuș veniseră cu grămada în jurul călătorilor care îĭ privea cu indiferență. Ceea ce atrăgea maĭ cu deosebire curiositatea lor, eraŭ cuferile, geamantanele, lădile și într'un cuvênt grămada de bagaje pe care conductorul, din vîrful diligențeĭ, le asvîrlea uneĭ fetițe care le prindea și apoĭ le aședa în regulă pe pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cea mai mare parte din lădile ce se descărcaŭ, conţineaŭ mărfurĭ pentru kir Solomonică, care, dupe spusa celor carĭ îl cunoşteaŭ, avea o avere care întrecea cu mult pe a proprietarului moşieĭ.

Ca sĕ nu se facă încurcătură, conductorul ori de câte orĭ aruncă copileĭ care stetea cu braţele întinse, câte un pachet pentru hangiu, striga: pentru d. Solomonică. In sfîrşit, dupe ce toate cuferele pentru Putineiŭ fură date jos din diligenţă, conductorul strigă pentru ultima dată: un sac cu banĭ pentru d. Solomonică, apoĭ adresându-se fetiĭ, ĭĭ ḑise: aida de! e prea greŭ pentru d-ta drăguţă, treĭ miĭ de francĭ!.. chiamă, maĭ bine pe d. Solomonică.

Iacă-mĕ! iacă-mĕ! rĕspunse hangiul, care, dupe ce împinse într'un chip brutal pe aceea ale căreĭ puterĭ nu eraŭ îndestulătoare ca să primească toată acea greutate, puse un picior pe scară iar altul pe căpăţîna roţeĭ, şi, cu acest îndoit punct de reazĕm, opintindu-se până la înălţimea capreĭ, întrebă nemulţumit pe conductor:

— Numaĭ pentru atâta m'aĭ chemat Petre?

— Da, se înţelege, copila nu 'mĭ a părut destul de voinică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cu timpul are să devie, zise Solomonică învîrtind în aer sacul cu ceĭ treĭ miĭ de francĭ, și întinḑênd conductorului mâna stângă spre a îĭ ajuta să se dea jos.

— Nu e trebuinţă, strigă sbătîndu-se, Petre; știe lumea că cu toţĭ ceĭ șease-zecĭ de anĭ aĭ d-le, eștĭ încă verde, moșiŭ Solomonică.

— Șease-zecĭ! Cincĭ-zecĭ și opt, te rog.

— Voinic cum eștĭ, aĭ putea foarte bine să zicĭ numaĭ treĭ-zecĭ.

— Bine altă dată socotindu-mĭ vîrsta, o să trec cu buretele peste nopţĭ. Acum însă, adaogă Solomonică adresându-se copileĭ, dute de 'ĭ adu un pahar de vin ca să se maĭ recorească, dar mergĭ maĭ repede tofoloago, nu 'ţĭ maĭ numĕra pașiĭ par'că aĭ avea ouĕ în poală!

— Cum o canonește! îșĭ ḑiceaŭ între dînșiĭ ţĕraniĭ din Putineiŭ.

— O copilă așa de drăguţă!

— Care o să aibă o zestre de cocoană.

— Ce vorbeștĭ frate! Să fie óre adevĕrat ce se spune pe icĭ, pe colea, că adică domnul Solomonică are o avere cum nu maĭ are altul în judeţ la noĭ?

— Ce maĭ staĭ de te mirĭ mâre! Solomo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nică e putred de bogat, înoată în aur nene!

— Cum îți pare Didina, hai, întrebă hangiul pe conductor, atingându-i ușor cu dosul mâineĭ peste pântece; nu este așa că'ți lingĭ buzele?

— Asta e acuma, mĕ maĭ întrebĭ cum mi se pare, parcă d-ta nu știĭ, rĕspunse cu parapon Petre.

— Dar ce, conductor, aĭ de gînd să dormim aicĭ, întrerupse un călător scoțênd capul pe fereastra diligenței.

— Ce facem conductor, plecăm adĭ orĭ rĕmânem aci, adaogă un altul cu un ton aspru și plin de nerăbdare.

— Numaĭ de cât Domnilor, numaĭ de cât rĕspunse jumătate supus și jumătate înțepat, conductorul.

— Eĭ bine, reluă Solomonică, dînd cu palma prietenește peste burta luĭ Petre, știĭ că pe Didina o păstrez pentru cine-va pe care 'l cunoștĭ tu?

— Eŭ? ḑise Petre fără să pătrundă gândul luĭ Solomonică.

— Da! Da! Petre, dar iat-o, tăcere.

— Mititico, ḑise Petre luând paharul din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mâna Didineĭ, știu ceva ce nu știu bine, dar de și nu știu bine. . . .

— La dracu conductor! plecăm aḑĭ or nu?

— Dar aide o dată conductor că ne a apucat noaptea. . . .

— Plecăm, plecăm, am plecat rĕspunse Petre salutând cu o mână, iar cu cea-l-altă dând bice cailor, apoĭ, pe când întorcea diligența, aducându-șĭ aminte că a uitat să dea luĭ Solomonică sacul cu scrisorile, căcĭ la dênsul se depunea corespondența pentru tóte comunele din prejur și apoĭ el o dedea primaruluĭ — Oprĭ caĭĭ un minut, strigă pe Didina, ĭĭ dete pachetul cu scrisorĭ și biciuind caĭĭ, porni din nou la drum, esclamând destul de tare ca să poată fi auḑit de Solomonică care se oprise pe prispa cârciumeĭ: haz ar fi avut să plec cu corespondența!

— Așĭ, vorbă e, rĕspunse hangiul care urmărea cu ochiĭ sacul cu scrisorile, te lăsam eu să plecĭ cu ele, o dată cu capul!

Dupe câte-va minute nu se maĭ auḑi de cât huruitul depărtat al diligenței; oamenĭĭ care căscaseră gura, se întorceau liniștiĭ pe a casă iar Didina, din ordinul tatăluĭ sĕŭ, ducea în casă sacul cu scrisorĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAP. II.—**Satul Putineiu.**

Acoperit odinioară de păduri pe toată întinderea sa, satul acesta a fost multă vreme cuibul fiarelor sălbatice și al hoților de codri. Azi însă, desbrăcat cu totul de haină-i de verdeață, se prăjește la arșița Soarelui fără umbră, fără adăpost și în timpul erei, fără să aibă omul de unde rupe câte-va vrăscuri cu care să 'și desghețe membrele amorțite de ger. La spatele satului se întind podgoriile de vii, niște vii mici și pipernicite care se întind până în Alexandria, dar care, din pricina pământului neprielnic acestui soi de cultură, dă un vin mai puțin de cât mediocru. In mijlocul satului e biserica, și de cele două părți ale ei, se întind casele satului, dacă se mai pot numi case niște grămedi de pământ și de grinzi lipite, fără nici o formă și fără nici un gust.

Nimic nu e mai încântător de cât să vezi în pragul acestor morminte ce se numesc case țărănești, apărând capul drăguț și plin de farmec al țăranci care, dupe ce 'și a isprăvit treaba, ese pe seară cu furca în brâu ca să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vadă pe cei ce trec pe linie aşteptând să se întoarcă vitele de la luncă.

La o jumătate de ceas depărtare de sat, se afla livedea, vast şi frumos teren aşedat între Alexandria şi comuna Pielea. Locuitorii comunelor învecinate, mai fără voia lor, au făcut din această livede o adevĕrată şosea a bucureştenilor. Ei aŭ făcut cu cheltuiala lor comună un şanţ în jurul acestei câmpii de verdeaţă, şi aŭ plantat patru rânduri de arbori pe margine, ceea ce formează nişte alee recoroase şi încântătoare. In fundul livezei, o prăvălioară mititică cu un aspect sărăcăcios dar foarte curat, adăposteşte şi recoreşte cu rachiu, ţuica saŭ zeamă de struguri pe cei care osteniţi de drum sau de plimbare, se aşează pe câte o laviţă de subt umbrar, pe când un cimpoier bătrân şi gârbov îi înveseleşte cu cântecele-i din alte vremuri. Stăpânul acestei prăvălioare este tot Domnul Solomonică, care ştiind că Dumineca şi sărbătorile în timpul verei lumea fuge din sat şi merge să petrécă la livede, a deschis şi aci o *sucursală* nu dór ca să câştige ceva, dar numai ca să nu dică oamenii că n'au cu ce 'şi recori gâtul.

Logofăt în vremea lui pe moşia prinţului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

M... domnul Solomonică este adĭ o autoritate la dânsul în sat; ca orĭ-ce autoritate însă, este maĭ mult temut de cât iubit, ba chiar une orĭ această autoritate este criticată cu multă asprime de către ceĭ care 'șĭ au stabilit deja reputația de gurĭ rele.

Și maĭ întâĭ aceste gurĭ rele, se întreabă cu oare care dreptate: logăfătul căruĭ prinț a fost domnul Solomonică? Aci deja începe încurcătură căcĭ dupe câte 'șĭ aduc aminte bătrâniĭ, hangiul de azĭ a fost logăfet la d. M. dar acest M. n'a fost prinț cum n'a fost Păcală Popă. De alt-fel, toată lumea 'șĭ aduce aminte că acest stăpân de odinioară al d-luĭ Solomonică era d'o bogăție fără sémă.

Or cât de mână spartă însă ar fi fost d-nu M. și or cât de mult 'ĭ ar fi plăcut să 'șĭ arunce baniĭ pe ferească-strâ chiar dacă s'ar admite că într'o bună diminéță 'ĭ a venit poftă să 'șĭ împarță averea pe din două cu logofătul sĕŭ, tot nu se justifică bogăția fără seamă a hangiuluĭ din Putineiu. Dar nimic din toate acestea nu s'a întâmplat, din contra, contimporaniĭ cârciumaruluĭ 'șĭ aduceau perfect aminte că la moartea stăpânuluĭ sĕŭ, s'a retras din curtea d-luĭ M. cu o mie cincĭ sute de francĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ast-fel deci, toată averea sa azi ar trebui să se compună din acest capital, plus un oare-care câștig, ce'i aducea cârciuma precum și neînsemnata remiză ce 'i se acordă de la timbre, căci printr'o dispositie a autorității comunale, tot d. Solomonică este însărcinat și cu debitul timbrelor și mărcilor poștale.

De acea se întreabă lumea cu oare care curiositatea în sat și împrejurimi, cum face Solomonică de cumpără mereu, de zece ani, ba pământ, ba vii, mori, păduri, ba vite etc. De unde oare ia banii trebuincioși pentru toate aceste cumpărări? Este adevărat că dă bani cu dobândă și cu dobândă așa de mare încât încă de multă vremea 'i a rămas numele de Solomonică, numele celui mai afurisit cămătar care a călcat vre o dată prin districtulu Vlașca, dar oare la țeară cine nu e cămătar? cine nu dă bani cu dobîndă, d'aci însă nu urmează că lumea să se îmbogățească dintr'o zi într'alta și încă să se îmbogățească așa în cât să se ducă vestea peste nouă sate. Din an în an, reputația sa de om bogat crescând mereu, începuse lumea să 'l numească d-nu Solomonică cel bogat înaintea streinilor, cărora le vorbea despre el cum se vorbește despre un monument, des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pre o clădire grandioasă saŭ despre cine știe ce altă minune. »Ăsta care trece pe linie, începuse să esplice lumea celor care nu 'l cunoșteaŭ, este d. Solomonică bogatul; ăla care șade în fundul trăsureĭ este d. Solomonică bogatul; domnul cela care trece călare este bogatul Solomonică.»

Omuluĭ acestuia ĭĭ plăcea mult să stea în pragul ușeĭ și să fumeze ceasurĭ întregĭ ca cum ar fi vrut să respundă admirațiuneĭ concetățenilor sĕĭ. De și avea cinci-zeci și opt de anĭ, își păstrase totuși statura dreaptă, picioarele-ĭ strânse în niște cisme lipite, și capul ĭĭ era umbrit de niște favoriți blonzĭ spicați cu fire cărunte. Umerii sĕĭ rotunjĭ și arcați, umerĭ de om voinic, se terminaŭ cu niște mâinĭ păroase care ar fi putut sugruma un mistreț. Obicĭnuința d'a trăi la soare și pe câmp dupe când era logofăt de moșie, ĭĭ tăbăcise pelea feței și'ĭ pusese niște pete roșiĭ pe obrajiĭ sĕĭ bucălați. Tot din pricina acesteĭ vieți țărănești și slugarnice în același timp, caracterul sĕŭ era aci supus și umilit, aci violent și teribil. Din a treia căsătorie a sa cu fata unuĭ arendașiŭ din apropiere, n'avea de cât un copil, o încântătoare și nenorocită copilă care intra

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acum în al șeapte-spre-zecilea an. Născută din niște părinți sdraveni, Didina suporta fără să se resimtă ostenelile unei vieți păcătoase; abuzul munceĭ nu stricase încă formele eĭ sculpturale; părțile ronde și fine ale trupuluĭ eĭ păstraseră încă farmecul copilărieĭ, și lăsaŭ să se întrevadă o minunată frumusețe. Fruntea eĭ cu albeața-ĭ suavă dedea o valoare extra-ordinară strălucireĭ ochilor, lungimeĭ mătăsoase a genelor, acești conductorĭ electricĭ a tutor scânteilor pornite din suflet, din inimă și din spirit. Negriĭ și îmbrobodiții, ochiĭ Didiniĭ arătaŭ și ascundeaŭ în același timp inocența și ardoarea sentimentelor eĭ. Gura eĭ era în tot-d'auna rîzătoare; alerga par'că spre dorință, spre emoțiune și spre toate capriţiile uneĭ inime peste mĕsură imposibilă. In armonie cu fața eĭ delicioasă, gîtul Didineĭ, arcul umerilor, desenul brațelor, al sînuluĭ eĭ bombat înainte ca un buchet, ofereaŭ caracterul uneĭ fete de țară pe care frumusețea și îngrijirea uneĭ educațiunĭ alese o rădicaseră d'asupra rangului sĕŭ, fără să o confunde cu fetele de orașiŭ. Dacă ar fi nevoie de o comparaţie ca să poată lectorul înţelege pe Didina, aș zice că semăna oare cum cu acele demoazele albe, rumene, dia-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fane, care 'ți fac efectul unor îngeri trimiși pe pământ, ca să ne arate nouĕ muritorilor ce atracțiuni divine capătă ceĭ carĭ trăesc în intimitatea zeilor.

CAP. III. — O martiră.

Didina fusese crescută într'un pension din cele maĭ cu renume din Turnu-Măgurele. Nu doară că tatăl sĕŭ, mândru ca toțĭ parveniții, voia, dîndu-ĭ această strălucită educație, să se laude cu distincțiunea feteĭ sale. Din potrivă educația Didiniĭ fusese o îndatorire pentru dînsul, o silință violentă făcută proectelor luĭ, dupe cum o voiŭ spune maĭ departe; și biata copilă de multe orĭ nu știa cum să facă ca să'și ascundă spiritul sĕŭ să se ferească de a'l murdări în contact zilnic cu fel de fel de oameni, al căror nivel intelectual era așa de jos în cât de multe orĭ copila 'și dicea că clienții tatăluĭ sĕŭ atît cu moralitate cât și cu inteligență, constituiaŭ trăsura de unire între omŭ și bestie.

Didina trebuia să îndeplinească și nu numaĭ fără să murmure, dar chiar avênd aerul a fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fericită toate sarcinile caseĭ, ale prăvălieĭ și ale biurouluĭ, căcĭ am dis că d. Solomonică era însărcinat de autoritatea comunală care n'avea vreme să se ocupe cu asemenea fleacurĭ, cu distribuirea scrisorilor în plasă, era cu alte cuvinte, un fel de șef al biurouluĭ de poștă. Ea era peste tot; trebuia să se tocmească cu oamenĭĭ care veneaŭ să cumpere; să dea informațiĭ celor care veneaŭ să 'șĭ primească scrisorile, saŭ să recomande pe cele care le trimeteaŭ; trebuia să satisfacă și să mulțumească pe mama sa care o dojenea toată ziulica zicând că umblă prea încet; în fine trebuia să îngrijească de casă și d'ale caseĭ. Nu se odihnea un minut: o vedeaĭ când la terezĭĭ, când la timbre, când cu măturа în mână, or alergând afară să primească pachetele de la diligență. Și vaĭ de capul ei ar fi fost dacă s'ar fi înșelat cu un ban dând restul unuĭ client! Domnul Solomonică la moment s'ar fi făcut foc și numaĭ l'aĭ fi auḑit înjurând surugiește și esclamând că 'ĭ ar fi trebuit un băiat iar nu o bivoliță de fată ca asta!

Doamne, ce muncă ar fi impus unuĭ băiat acest tiran de tată, dacă pe această nenorocită copilă o muncea atâta fără ca cel puțin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să fie mulțumit! Sculată cu noaptea în cap, Didina nu se culcă nicĭ o dată înainte de miezul nopțeĭ, chiar în timpul ierneĭ când toată suflarea satuluĭ era adormită de la aprinsul lumînărilor. De la nouĕ ceasurĭ séra și pănă la douĕ-spre-zecea noaptea, Didina ședea dupe tejghea împletind și nu 'ĭ era permis să ridice ochiĭ în tavan saŭ de a picotea de somn pe scaunul eĭ de lemn. Dacă se întêmplă câte o dată să o fure somnul și adormită, să 'ĭ scape cîrligile din mână și să facă oare care sgomot pe tejghea, aceasta atrăgea atențiunea tatăluĭ sĕŭ care locuia într'un fel de pod d'asupra camereĭ unde era prăvălia; acesta, deschidea binișor o ferestrue care dedea tocmaĭ d'asupra tejgheleĭ și arunca în capul copileĭ adormite și rebegită de frig cu'n pahar cu apă rece înjurând'o și amenințând'o cu o pedeapsă și maĭ barbară dacă o va maĭ surprinde încă o dată că e leneșe. La această impresie crudă, se deștepta tresărind speriată de vocea tatăluĭ sĕŭ, se freca la ochĭ și se punea din noŭ pe lucru care de multe orĭ se muia de lacrămile ce 'ĭ curgeaŭ șiróie din ochĭ.

La miezul nopțeĭ se urca și ea în odaia-ĭ de culcare situată tot în pod alăturĭ cu a pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rinților sĕĭ, și singura distracțiune era să stea câte-va minute la fereastră cu coatele rezemate de tocul geamurilor, ca să privească cămpul respirând aerul nopței.

Când cerul era senin, Didina zărea, printre plopiĭ plantațiĭ sub ferestre și de treĭ orĭ maĭ nalțĭ de cât casa, livedea unde vara se plimba lumea în timpul zileĭ. Când era nor și întunerec, abia zărea vîrful copacilor carĭ înconjuraŭ șanțul livezeĭ.

Un instinct nehotărât, unul din acele mișcărĭ profetice carĭ turbură une orĭ sîngele tinereței, părea că spune Didini că nu de geaba încredința ea toată plăcerea inimeĭ eĭ curate, că nu de geaba fixa ea toată atențiunea eĭ asupra acestuĭ punct izolat al câmpuluĭ. Aspirațiunile eĭ secrete, misterioase ca și sufletul de unde nasc, îșĭ găsiseră oare explicația? Nu știŭ. Știŭ numaĭ că o dată, într'o seară de primăveară, Didina, nu se punea la fereastră de cât de jumĕtate desbrăcată când adică era aproape să se culce, îndată ce intră în cameră, dupe ce 'șĭ isprăvise treaba în prăvălie, alergă d'a dreptul și foarte repede la fereastră, și străbătu lacom cu privirea linia luminoasă a aleeĭ din livede, ca cum ar fi urmărit cu ochiĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pe cineva. Căutarea eĭ părea plină de dorințe și de neliniște. Ascunsese lampa de frică să nu fie cum-va vĕdută. Frica copilărească! Căcĭ cine, la miezul nopțeĭ, primăveara, ᶜând toată lumea la țară, moartă de oboseală, doarme dusă, ar fi maĭ fi putut-o vedea? Și de alt-fel chiar de ar fi zărit-o cine-va, cum ar fi putut oare ghici, în ce scop făcea ea această timidă perchisițiune.

— Iat'o! strigă Didina cu o explozie de bucurie:—ceĭ doĭ ulmĭ, acoperișul ascuțit și douĕ pavilioane!—Acolo e.

CAP. IV.—O mamă nenorocită.

Elisa soția hangiuluĭ pe care țĕranii din pricina capacităței sale mișelești îl botezaseră cu numele cămătaruluĭ Solomonică, nu era o mamă rea; eĭ de multe orĭ îĭ sîngera inima vĕzênd rĕul tratament ce îndura copila din partea tatăluĭ eĭ, dar eraŭ douĕ cause carĭ o împedicaŭ de a interveni cu autoritatea eĭ de mamă și a arăta bărbatuluĭ sĕŭ că alte sentimente trebue să aibă un părinte către copiĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

iar nu acelea pe care le avea mișelul de Solomonică.

Fată de arendașiŭ, crescută și ea aproape tot ca Didina, nu prea 'i se părea grele sarcinile groaze ce hangiul impunea copileĭ sale. Afară de aceasta, avea în privința bărbatuluĭ sĕŭ, o groază care nu se poate descrie. Se căsătorise cu dênsul fiind-că așa voiseră părinții eĭ, căcĭ din nenorocire și la țară se vĕd căsătoriĭ unde inima și orĭ-ce sentiment înalt și frumos trebue să tacă și unde nu vorbește de cât punga saŭ ambițiunĭ murdare și joase. Spuserăm că Elisă avea o mare fricĭ de bărbatul sĕŭ; această fricĭ une orĭ mergea până la groază. Se temea de violența și furia unuĭ om pe care nimic nu 'l putea reține: el n'avea nicĭ respect, nicĭ educație, nicĭ umbra unuĭ sentiment religios, nicĭ măcar bun simț nu maĭ avea când se înfuria. Ĭĭ se urca sângele în cap, începea să vadă roșiu înaintea ochilor, lovea rĕsturna, și chiar ar fi fost în stare să omóre chiar. Intr'o ḑi era călare și vrea să treacă pe o potecă pe unde nu maĭ trecuse nicĭ o dată; calul se sperie, începe să sforăe și nu vrea să meargă; Solomonică ĭĭ despintecă burta cu cuțitul și 'l trântește mort

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la pământ. Calul acesta îl costa opt sute de franci. Să înțelege ușor că asupra unui caracter ca acesta, nu putea să aibă nici o influență femeia și mai ales o femeie nenorocită ca Elisa, căreia atât de mult îi intrase frica în inimă, în cât luase obiceiul să dică: «De 'mi ar ajuta Dumnezeŭ să fac cutare lucru până nu mĕ omoară bărbatu meŭ!» Ea însă, avea asupra bărbatului sĕu un motiv secret de autoritate foarte puternică, prin mijlocul căruia nu numai că 'l ținea sub picior, dar ar fi putut face un miel din acest tigru miserabil, și ar fi readus în casă frricirea ei și a copilului ei. Ce să 'i faci însă, frica era mai puternică de cât dorința de a 'și asigura liniștea și fericirea casei. Acest secret impunea nevestei hangiului ne mai auḑite precauțiuni față cu Didina, de teamă ca aceasta să nu 'l descopere cum-va; dar copila, grație unor împrejurări pe cari le voiŭ desvolta mai la vale, avea oare cari bănuieli și căuta, de 'i va fi cu putință fără să aștepte băgarea de seamă, a părinților, să pună mâna pe secretul care 'i ar fi dat cheia prosperității afacerilor lui Solomonică, precum și a unor mistere care de multe ori o pusese pe gânduri, silind'o să pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vească furișiŭ în tavanul prăvălieĭ, în nopțile de iarnă când tatăl sĕŭ se retrăgea și o lăsa singură să vegheze torcênd saŭ împletind la ciorap.

Cu tot rĕul tratament ce suferea Didina, ea nu era nicĭ maĭ puțin frumoasă, nicĭ maĭ puțin dorită de toțĭ tineriĭ maĭ cu vadă de prin satele din prejur.

Toată lumea știa că la capătul acestuĭ iad, îĭ este rezervată o zestre bogată și o moștenire incalculabilă; dar dorințele și aspirațiunile flăcăilor se opreaŭ timide la pragul bogatuluĭ hangiŭ.

Nicĭ unul nu se simțea destul de îndrăsneț ca să ceară luĭ Solomonică mâna Didini fără să fie în stare aĭ arăta în schimbŭ ce-va banĭ și încă sume grase saŭ vre-o pădure, vre-o moșie, orĭ în sfârșit perspectiva uneĭ moșteniriĭ, care să echivaleze cu zestrea feteĭ. Fără această condițiune, nimenĭ nu îndrăsnea să facă cererea, căcĭ cine ar fi putut spune pînă unde e în stare hangiul să meargă cu brutatalitatea refuzuluĭ.

— Nu se mărită ea în sat, adăogaŭ ambițioșiĭ spre a maĭ îndulci într'ênșiĭ amărăciunea ce le pricinuia siguranța că le este cu desă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

vîrșire cu neputință a se aspira la mâna fetei lui Solomonică, căci, în tot satul și în cele câte-va sate din prejur, mai mai nu e unul care să aibă cinci-zeci saŭ șease-zeci mii de lei ca să 'i facă să lucească de dinaintea ochilor acestuĭ bogat putred.

— Nici vorbă, continuaŭ alții, Solomonică nu 'și mărită fata la Putineiŭ, el se duce or la Giurgiu or la Alexandria.

— Ba mĕ tem c'o să alerge tocmaĭ la București, măre băete.

— Da ce te ar prinde mirarea?

Cât despre cei carĭ contaŭ pe avantagele lor fisice spre a place Didineĭ și de aci se surprindă consimțimêntul părinților, puteaŭ să se culce pe urechia aceea mult și bine.

Fata cârciumaruluĭ nu eșea nicăerĭ: nici la horă, nici la nunți, nici măcar la târg nu mergea, ba nici chiar la biserică nu prea avea vreme să meargă, căci presența eĭ era nu numaĭ necesară dar chiar indispensabilă în prăvălie. A căuta să intri în vorbă cu dînsa când era la tejghea, era tot așa de greŭ, ca cum aĭ căuta să intri în vorbă cu un general în momentul când comandă «foc» în contra dușmanuluĭ. Din momentul când se deschidea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

prăvălia, sermana copilă numaĭ avea nicĭ inimă nicĭ suflet, nicĭ tinerețe; avea numaĭ aripĭ ca să sboare dintr'o parte într'alta, ochiĭ ca să citească etichetele, mâinĭ ca să dea restul; dar aceluia care 'ĭ ar fi spus:—Eștĭ frumoasă, 'ĭ ar fi respuns, de sigur: De cât poftițĭ Domnule?

De alt-fel, dacă Didina ar fi avut slăbiciunea să iubească pe cine-va și ar fi avut și imprudența a lăsa să se descopere lucrul de către tatăl sĕŭ, s'ar fi expus: saŭ să fie închisă într'un pension de unde să nu maĭ vază soarele anĭ întregĭ, saŭ să fie omorîtă în bătăĭ, saŭ ar fi auḑit pe tatăl sĕŭ jurându-ĭ că atâta timp cât va trăĭ el, nu pupă ea măritiș.

Știa eă toate căcĭ mama sa 'ĭ le spusese și maĭ ales fiind că ea le citea zilnic în caracterul tatăluĭ sĕŭ. Ceea ce nu știa ea însă, ceea ce nu putuse și ceea ce n'ar fi putut ghici o dată cu capul, este planul ce concepuse hangiul d'a o mărita dupe Petre conductorul diligenței.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAP. V.—O privire îndărăt.

Ca să putem înțelege acéastă alegere a domnului Solomonică, alegere care nu 'și ar putea găsi explicarea numaĭ în caracterul sĕŭ, e trebuință neapărată să ne întoarcem cu câțiva anĭ înapoĭ, să urcăm la epoca când era pe moșia D-luĭ M.

Stăpânul hangiuluĭ nostru, om pasionat dupe vînătoare, nu iubea, ca toțĭ oameniĭ cu această pasiune, de cât pe vînător saŭ pe aceĭ carĭ aveaŭ or cât de puțină înclinare spre această petrecere. Prietenia o lega repede și cu orĭ cine numaĭ să 'ĭ fi dovedit că cel care ambiționa onoarea d'a fi numĕrat printre amicĭĭ proprietaruluĭ M. ¸avea predilecție pentru exercițiul care 'ĭ era așa de scump.

La o vênătoare care dura treĭ-zecĭ și șease de ceasurĭ, stăpânul luĭ Solomonică se bolnăvi și dupe câte-va ḑile de niște durerĭ atroce, închise ochiĭ lăsând averea, proprietatea, cum și toate cele ce aveaŭ oare care raport cu vînătoarea, unuĭ nepot al sĕŭ, domnul Eliescu.

Acesta, puțin amator de vênătoare, dar eco-

Muzeul Digital al Românilor Românești
revistatransilvania.ro/mdrr

nom, filantropic, partizan al perfecționăreĭ morale, a claselor inferioare ale societățeĭ, voi să vadă cât poate pielea fie căruia dintre servitorĭ înainte de a 'ĭ angaja din nou. Examenul fu fatal logofătuluĭ Dumitrache — așa se chema pe atuncĭ bogatul Solomonică de azĭ — care, nu știa nimic afară de dicționarul de vênătoare din pricina căreia îșĭ neglijase cu desăvîrșire meseria de logofăt pe moșie. Hotărî să 'l dea afară. Totușĭ, fiind că fusese în serviciul unchiuluĭ o vreme îndelungată, domnul Eliescu, nu 'ĭ dete drumul de cât dupe ce 'ĭ puse pe Didina, copilă de tot pe atuncĭ, într'unul din marele pensioane din Bucureștĭ, și obținu pentru Elisa, nevasta logofătuluĭ debitul de tutun și de timbre pe lângă care, cu timpul se adaogă și așa zisul biurou de expediție, adică cu alte cuvinte, poșta rurală pentru toată plasa.

De și despăgubirea ce 'ĭ se da, era nu se poate maĭ frumoasă, totușĭ luĭ Solomonică nu 'ĭ veni la socoteală. O rușine, o mare rușine, îĭ făcea căderea și maĭ grea.

Intr'adevĕr d. Eliescu, cu toată nepriceperea logofătuluĭ Dumitrache, tot nu s'ar fi îndurat să 'l dea afară, dacă cel puțin ar fi fost în stare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să ’i ție registrele moșiei, dar bägă de seamă, că pe lângă cele-l-alte păcate ale logofătului, apoi el nici nu știa să citească. Și această rușine d'a fi gonit din slujbă fiind-că nu știe să citească, adică fiind că se găsește în același condițiuni de ignoranță ca ori-ce bădăran din sat, îl omora réü, îl turba chiar pe Solomonică. Din pricina aceasta se săpă adânc în inima lui ura și groaza de tot ce mirosea a învețătură; disprețul cel mai groaznic și mai pe față pentru tot ce nu era calitate fisică, forță corporală și brută.

Cu toate acestea însă, ca să nu peardă cele din urmă favoruri ale nepotului protectorului séü, consimți să ’și lase fata la școală, dar îșî făgădui în sufletul séü rănit, să șteargă dintr'ênsa, s'o facă să regrete la fie ce moment cunoștințele se va aduce cu dênsa la eșire. Se bucura mai dinainte gândindu-se că ’i va fi ușor să înjosească pe fie-sa, la el acasă, această instrucțiune, această știință, această odioasă sciință de care el era lipsit și din pricina căreia perduse jumétate, mai mult de cât jumétate din gheliurile ce nădăjduia să’i mai aducă slujba de logofét pe moșia domnului Eliescu.

Această circumstanță, lectorul o înțelege, jus-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tifică simpatia sa pentru conductorul diligenței și răceala pentru Didina, pe care plănuește să ï o dea în căsătorie.

CAP. VI.—Bietul notar!

Cu toată mândria fetei și cu tot disprețul insolent al hangiului, dorințele tinerimei din sat se măreau din ḑi în ḑi, vĕḑând cu ochiĭ cum pe de o parte averea lui Solomonică se mărește pe ḑi ce merge, iar pe de altă parte frumusețea Didini devenind tot mai provocătoare.

Nu mai era vorba printre tineri de cât despre averea hangiului și ochiĭ fii sĕi. Acesta era subiectul zilnic al tutulor comersanților, un subiect însă al căruia sfârșit era în tot d'auna îndoială și descurajare. Această idee, devenită fixă, se înrădăcină atât de mult în creierul flăcăilor, în cât nicĭ unul nu mai îndrăsnea să se însoare de frică să nu piardă ocasiunea d'a se căsători cu Didina, adevĕrat măr de aur în în grădina Hesperidelor păzit de un balaur.

In zadar mamele, mătușile, aste mijlocitoare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

naturale, încercară să se apropie de Solomonică. El știa să profite de pretextele lor ca să 'și facă treburile și să le vîndă mai scump marfa din prăvălie.

Intre acestea, un notar, kir Vanghelie un grec care însemnase la răboj grîul și porumbul ce se transportă la schela din Zimnicea, pripășit prin Putineiŭ de un zapciŭ puțin scrupulos, martor tăcut al tutor asalturilor încercate fără folos în contra cetățeĭ hangialuĭ, îșĭ ḑise ca filosoful acela: fiind că toata lumea așteaptă să vadă soarele resărind din partea aceasta, eŭ să 'l aștept de partea cea-l-altă.

Gândul luĭ era acesta:

– Nu e nădejde să capăt fata d'a dreptul furêndu-ĭ inima; s'o am prin tatăl sĕŭ, nicĭ vorbă! Să încerc atuncĭ prin mama-sa.

Kir Vanghelie fusese însărcinat altă dată de tatăl Eliseĭ, socia luĭ Solomonică, cu niște afaceriĭ de familie. Dupe ce sfîrși însărcinarea, 'ĭ se plăti osteneala. Ast-fel stând lucrul, nu maĭ era nicĭ o portiță pentru kir Vanghelie să intre în casă la hangiu, dar un notar și un notar grec, nu se descurajează nicĭ o dată, maĭ cu seamă când are patru-zecĭ de anĭ, și ros de ambițiune fiind că vĕḑuse treĭ generațiunĭ de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

notarĭ făcênd avere la Putineiŭ pe când el sta loculuĭ neputênd cu nicĭ un chip să lege douĕ în teiŭ, par'că ar fi fost un ce făcut.

— Am găsit, îșĭ dise el într'o seară de iarnă scuturându-șĭ zăpada dupe paltonul a căruĭ culoare de mult nu se maĭ cunoștea. Mâine tocmaĭ e Duminecă, se gândi el; la han nu prea e treabă multă, prin urmare femeia luĭ Solomonică mĕ poate primi. Ia să 'ĭ scriu că am să 'ĭ vorbesc despre o afacere care o interesează tare mult.

Sfârșind biletul, Vanghelie care n'avea servitor, îl duse singur la cârciumă, avênd grije, de și era têrziŭ, să nu fie văḑut de nimenĭ. Doamne ferește, ce ar fi ḑis lumea daca 'l ar fi zărit cine-va! Grecul e în tot d'auna prudent!

Didina tocmaĭ închidea prăvălia când îĭ dete grecul biletul.

— Dumneata eștĭ, domnule Vanghelie? M'am speriat.

Vaĭ de mine Mititico, îmĭ pare foarte rĕŭ că 'țĭ am pricinuit această neplăcere.

— Cu ce pot să te servesc domnule notar?

— Să bine voieștĭ a primi acest bilet.

— Și de ce? întrebă mirată fata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ca să 'l daĭ, din partea mea, coconiți.

— Foarte bine, domnule notar, dise Didina dând bună seara luĭ Vanghelie.

— Am făcut primul pas, îșĭ dise Notarul mergênd spre casă.

Când fu în pat, vĕdu trecându-ĭ pe dinaintea ochilor, ca într'un vis, livezĭ înverzite, pădurĭ stufoase, câmpurĭ cu grâŭ, care ondulaŭ și care eraŭ ale luĭ; apoĭ pe Didina, îmbrăcată în haine de mireasă; se vĕdu pe el însușĭ trecând în haine negre, ținênd în mâna dreaptă mâna Didini și în mâna stângă contractul de căsătorie; în fundul tablouluĭ citea în litere de foc cuvintele: *Leonida Vanghelie* notar.

Didina dete biletul în mâna mameĭ sale care dupe ce 'l citi, dise:

Ah! Domnul Vanghelie. De când nu l'am vĕdut? Ce o avea să 'mĭ spue?

Dacă ar fi auḑit Vanghelie aceste cuvinte unse cu miere eșind din gura nevesteĭ hangiuluĭ, nu s'ar maĭ fi îndoit de viitoarea-ĭ fericire. Ce plăcută sporanță saŭ maĭ bine ce răpitoare siguranță 'ĭ ar fi înveselit inima!

Elisa se tot gândea mereŭ ce avea să 'ĭ comunice grecul atât de important, iar Didina

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

își pregătea furca când Solomonică deschidând ferestruia tavanului, strigă cu vocea-i de stentor:

— Dar nu mai vii o dată muere?

— Viu numai de cât.

— Aide o dată.

— Dar iacă viu.

— Repede.

Ce om! Când s'o sfârși o dată nenorocirea asta a mea, murmură Elisa suspinând și urcând scara poduluĭ.

Pe când ea se urca, Solomonică care rămăsase cu obrazul lipit de chepeugul poduluĭ, dise adresându-se Didiniĭ.

— Și tu să nu uiți că mâine avem la masă pe Petre, audĭ tu?

— Mâine!

— De ce nu?

— Nu dic. . . . .

— Iată ce să gătești: varză cu carne, o gâscă friptă, berbec cu fasole, cartofi prăjiți pentru friptură și salată. Bagă de seamă să fie mulțumit. Să scoți din pivniță opt sticle de vin.

— Opt sticle!

— Ei și? Ce'ți pasă?

— Bine, tată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Credeam că . . . Sunt numaĭ ḑece ceasurĭ, lucrează, nu perde vremea prinḑênd muște. Dacă 'ți e frig mișcate.

Chepeugul se închise. Didina rĕmase singură dupe tejghea și toarse pănă la mezul noptel, aruncându-și ochiĭ din când în când la ceasornic, și uitându-se câte o dată la tavan ca cum ar fi vrut să pătrundă, stranie și veciнică enigmă, cauza pentru care tatăl și mama sa, veghiază în toate nopțile.

După ce sunară douĕ-spre-ḑece îșĭ făcu lampa și se urcă înghețată de frig în odăița eĭ. Apoĭ încue ușa și alergă la feréstră și privirea-ĭ, fără să se oprească pe câmpul acoperit cu zăpadă, merse drept la ferestruia caseĭ a căreĭ vedere o făcuse să scoață un țipăt de bucurie în ḑiua când o descoperi în fundul livezeĭ.

In odaie la fereastra căreia îșĭ oprise privirea, ardea o lumînare.

— E tot deștept, îșĭ zise Didina : m'așteaptă!

Indată nu 'ĭ maĭ fuse frig.

Fata luĭ Solomonică ascunse atuncĭ lumina lampeĭ dupe o cutie de pălărie.

In acelașĭ moment lumina din odaia unde se uita dispăru asemenea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acum știe că sunt aicĭ, dise Didina care se grăbi să deschidă un sertar și să ia dintr'ênsul maĭ multe bucățele micĭ de lumînare. Aprinse maĭ întâiŭ douĕ din ele și le puse pe tocul ferestelĭ și aștaptă.

Douĕ luminĭ mititele carĭ scînteiară la fereastra din fundul livedelĭ îĭ respunseră la acest semnal.

Tot timpul cât arseră aceste patru lumînările despărțite prin o câmpie înghețată, Didina nu înceta de a privi cu îndulșare căsuța cea izolată și această privire făcu să cadă puțin câte puțin vălul de întristare ce-'ĭ acoperea fața. Buzele 'ĭ se întredeschiseră, ochiĭ 'ĭ se închiseră pe jumĕtate, și capul îĭ căḑu melancolic și visător pe mână. Aci sufĕr, murmură ea încet, dar acolo mĕ iubește și sunt aproape fericită de suferința mea, căcĭ resplata e dulce inimelĭ mele. Lasă să 'ĭ se vaḑă — nimenĭ nu era lângă dênsa ca să observe, nicĭ acela pe care 'l iubea, nicĭ aceia carĭ 'ĭ ar fi făcut o crimă din amor — lasă să 'ĭ se vaḑă întreg sufletul, focul naiv al tinerelĭ sale pasiunĭ, amoru-ĭ în sfîrșit. Tăcerea nopțelĭ, albeața senină a câmpielĭ, până și frigul, până și moartea întreagă a naturelĭ, contribuiaŭ ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să ezalteze într'ênsa această primă libertate a feteĭ care iubește, poate maĭ mult de cât pe D-zeu pe acela care 'l-a impus, maĭ mult de cât pe mamă-sa pe care nu 'șĭ a ales-o ea, pe ființa din care îĭĭ face un Dumnezeŭ prin voința și prin dreptul ce are.

Lumînărelile aprinse de Didina se stinseră dupe câte-va secunde se face întunerec și la poarta căsuțeĭ din livede.

Didina nu maĭ aprinse de cât una pe care o puse în locul celor care se stinseră.

Acelașĭ semnal se repetă și din partea ceal-altă.

Ce fericită sunt, Doamne! îngînă Didina.

Corespondența stabilită între ea și persoana care 'ĭ respundea atât de exact, nu era de cât mijlocul ingenios, primitiv, căruia îĭ datorim poate telegraful: transmisiunea uneĭ ideĭ în spațiu prin jocul luminelor, limbaj mărginit dar repede, născocit de un prisonier saŭ de un amant, acela zicea: Scapă-mĕ! acesta: Iubește-mĕ!

Era convenit între Didina și credinciosul eĭ corespondent ca douĕ lumînărĭ să însemneze: *Sunt aci, D-ta eștĭ acolo? Da, aicĭ sunt* răspundeaŭ cele douĕ luminĭ. Una singură dupe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ce se stingeaŭ ce-l-alte douĕ, însemna: *Te iubesc. Te iubesc* era respunsul ce 'l dedea lumina izolată care apărea în partea cea-l-altă.

Dupe ce aprinse treĭ lumînărĭ și le puse la locul convenit, Didina strigă surprinsă: Ce am făcut, apoĭ se grăbi să maĭ aprindă încă una: uitasem că nu trebue să aprind treĭ de cât când voi să 'ĭ anunț de vre-o nenorocire! 'L-oi fi speriat; ce o fi crezut el dacă cumva n'o fi băgat de seamă că am greșit?

Ultimul semnal întrebuințat de Didina însemna: *Sunt fericită.*

— El 'mĭ a respuns, îșĭ dise ea punêndu-șĭ boneta de noapte, că și *el e fericit.*

Stinse lumînările și se puse în genunchĭ ca să 'șĭ facă rugăciunea. Dumnezeŭ trebue să fie indulgent cu ceĭ amorezațĭ.

Iacă acum cum făcuse ea cunoștința celuĭ pe care 'l iubea de șease lunĭ fără ca nicĭ mamă-sa, nicĭ tatăl sĕŭ să fi observat ceva, de și se dice că amorezațiĭ să trădează foarte ușor dacă nu dupe alt-ceva, cel puțin dupe expresiunea figureĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAP. VII. — Prima ciocnire.

In tocmaĭ ca Frideric cel mare, care ar fi vrut să nu se tragă o pușcă în Europa fără permisiunea luĭ, tot așa onorabilul Solomonică nu vrea să se facă o treaba în plasă la dînsul fără să ia și el parte și încă partea leuluĭ.

La epoca când începe povestirea noastră, domnul Eliescu, proprietarul Putineiuluĭ, întorcêndu-se din strĕinătate unde visitase multe stabilimente industriale și unde maĭ ales vĕduse ce desvoltare uriașe luase comerciul cu manufactura, hotărâse să instaleze pe moșia sa un ferestrăŭ mecanic, pentru lemnele de construcție, și dacă s'ar putea și o fabrică de manufactură. Amêndouĕ aceste încercărĭ, se făceaŭ la început, se înțelege în mic, și numaĭ dupe ce industria ar fi promis oare care beneficiĭ numaĭ, era hotărât domnul Eliescu să 'ĭ dea proporțiunile și perfecționările stabilimentelor similiare din occidentul Europeĭ. De o cam dată se mulțumise să 'și aducă mașinele indispensabile și un personal restrâns dar recrutat printre ceĭ maĭ bine reputațĭ lucrătorĭ de la fabricele pe carĭ le visitase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Fiind că însă singur nu putea supraveghia amêndouĕ aceste stabilimente, și fiind că pe un om plătit nu putea să se încreadă într'o întreprindere atât de serioasă în care era vorba de averea și de amorul sĕŭ propiŭ pus direct în joc prin succesul saŭ nesuccesul afacereĭ, 'șĭ a propus ca și în această questiune ca în multe altele să se conducă tot dupe normele întreprinzĕtorilor streinĭ carĭ, avênd maĭ multe cunoștințe și maĭ multă experiență, găsesc maĭ de grabă mijloacele propriĭ spre a face să prospere întreprinderile. Așa, se știe că unul din chipurile cele maĭ practice pentru exploatarea uneĭ fabrice, este asociațiunea, fiindcă nu numaĭ că capitalul pe care 'l risicĭ nu este atât de mare în cât în cas de ne reușită să rămîĭ pe drumurĭ, dar afară de aceasta, toate persoanele asociate sunt de o potrivă interesate la succesul întreprinderei și controlul ce fie-care exercită este pornit nu din sila de a se achita de o datorie pe care o contractează în schimbul plății ce i se dă, ci din dorința de a creea o situațiune maĭ bună și prin urmare acest control fie-care dintre capitaliștiĭ asociațĭ îl exercită cu zel, cu inteligență și cu durere de inimă, de aceia și supraveghe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

rea este eficace și făcută în condițiuni proprii a asigura succesul întreprinderei.

Consecinte acestui raționament, domnul Eliescu, dupe ce a stabilit un început de manufactură ca ast-fel fie care doritor d'a se asocia să fie în măsură d'a vedea perspectiva ce 'i se oferă și d'a calcula șansele de câștig, s'a adresat prin publicitate, la toți aceia carî vor să 'i dea concursul ca să poată duce la bun capăt acéstă întreprindere începută cu atâtea sacrificii.

Indată ce Solomonică află despre publicațiunea făcută în privința ferăstraelor mecanice și a manufacturei instalate la Putineiu, fu cel dintîiu care se oferi să coopere cu d-lu Eliescu. Inainte însă de a 'și da banii pe acțiuni, voi să 'și deschidă bine ochii asupra valoarei fabricei. Ba împinse reserva până a nu se duce direct cu intențiunea formală, mărturisită da 'i cunoaște importanța, ci luă un drum piezișiu. Intr'o Duminecă zise nevesti și fiii sei să închidă prăvălia și să se îmbrace. Femeile se supuseră fără să întrebe pentru ce. Solomonică, ca nici o dată, vĕdênd ascultarea pasivă a nevesti, se înduioșă par'că, și 'și călcă pe inimă informându-le că aŭ să meargă la livede unde eraŭ instalate fabricele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Mergem la livede, la livede, strigară femeile, și de ce oare? De bună seamă ca să ne plimbăm.

Mama și fata se priviră una pe alta cu órecare neîncredere, fiind-că lucrul acesta se întâmpla așa de rar, în cât și țăranii, carĭ cunoșteaŭ puțina complesență conjugală a hangiuluĭ, se mirau vĕdêndu-l că 'șĭ scóte nevasta și copila la plimbare.

— Oare, vrea cum-va, ḑiceaŭ unii, să 'șĭ mărite fata, de o scoate în lume?

— Toate capetele se descopereaŭ în drumul cârciumaruluĭ. Prosența luĭ la livede fu un adevĕrat eveniment.

Ca să se pună la adepost de această curiositate care începea oare cum să 'l supere, propuse să meargă la capătul livedeĭ spre a visita resboaele de chilimurĭ, de scoarțe și de șalurĭ, instalate la fabrica de manufactură. Cu chipul acesta, ḑicea logofătul Dumitrache, pe de o parte vom da mulțimeĭ timp să ne uĭte și pe de altă parte vom vedea un stabiliment care merită să fie cunoscut.

Părăsiră livedea trecênd printr'o alee smăltată cu florĭ; Didina culese un mărgăritel pe care 'l puse la corset. Numaĭ de cât ajunseră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la fabrică unde fură foarte bine primiți de către un șef de atelier, care se oferi cu multă delicateță să le arate de la început până la sfârșit toate transformările prin cari trece lîna înainte d'a deveni stofă de haine, kilim etc.

Ar trebui să n'aibă cine-va nici umbră de inteligență ca să remână rece înaintea admirabilelor resboie cari servesc a urzi pânza, pe cari niște mâini cari par'că nu sunt omenești atât de minunat lucrează, aruncă diferite culori și forme. Cele două femei, lăudaŭ mult arta cu care aproape din nimic se produceaŭ acele stofe frumoase înaintea cărora remâi înmărmurit. Didina însă căuta ca în laudele ce făcea fabricei, să fie cât se poate de banală și de comună, de frică ca să nu pară cum-va prea savantă tatăluĭ sĕŭ. Cât despre d. Solomonică, fie-care compliment al sĕŭ, era urmat de întrebarea: Și câți metri de stofă se fabrică pe an? Cât costă metrul? și ce beneficiŭ net poate rĕmâne pe an?

Aceste întrebări însă eraŭ făcute cu tonul cel mai indiferent, așa în cât se părea cuĭ-va că nici nu'și dă osteneală să asculte respunsul.

Totul fusese visitat, admirat, vĕḑut. Hangiul și cu aĭ sĕi plecaseră, când, la întorsătura uneĭ

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistaarhivelor.ro/mdrr

scări, Didina vrênd să se sprijine de un perete, atinse un nasture de sonerie și o ușe se deschise.—A! iacă aicĭ n'am intrat, ḑise Solomonică cu un ton plin de curiositate. Oh! iartă-mĕ, adăogă apoĭ nu maĭ de cât, credeam...

Un tênăr care lucra în această odaie, se sculase, și ruga pe hangiŭ să intre fiind-că observase la dênsul intenţiunea d'a cunoaște toată fabrica.

Bărbatul și femeia intrasă, Didina însă, care avea simţul cuviinţeĭ maĭ desvoltat, îĭ ḑise: ne iartă domnule, te supărăm și dumneata tocmaĭ lucraĭ.

— Dar nu mĕ împedecaţĭ de loc, domnișoară eŭ pot să'mĭ vĕd de lucru chiar fiind d-voastră aicĭ, ḑise tênărul, ţinênd într'o mână o pensulă și într'alta un carton cu diferite vopsele. Și în sfârșit, eŭ ar trebui să vĕ cer ertare fiind-că aţĭ visitat deja tótă fabrica și acum vĕ ţiŭ pentru un lucru care nu merită nicĭ un interes.

— Doamne! Doamne! ce frumóse, esclamă de o dată Didina.

— Ce e? o întrebă mă-sa.

— Privește ce minune.

— Mĕ iartă Domnișoară, întrerupse Iorgu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

artistul a căreia lucrare o complimenta cu atîta entusiasm Didina, prea mĕ laudĭ și meșteșugul meŭ nu merită . . . . Vedĭ, adaogă, el resfirându-șĭ cu mâna bogatu-ĭ păr blond, ce ocupație puțin plăcută am aci. Posițiunea mea atât de modestă, mĕ face fără voia mea, să roșesc la auḑul unor complimente atât de puțin meritate. Eŭ nu sunt aci de cât desinatorul fabriceĭ.

— Ce frumusețe, Doamne! ce frumusețe esclamă mereŭ Didina.

Ceea ce admira ea cu atâta efusiune, era un desen care representa un buchet frumos destinat să ocupe mijlocul unuĭ covor ce 'ĭ se comandase fabriceĭ de prefectu județuluĭ.

Iorgu avusese grije să 'șĭ complecteḑe buchetul desemnând florile ćele maĭ alese printre cele frumoase și la mijloc lăsase loc pentru una maĭ aristocratică care să dea un aer cu totul distins florilor din centrul covoruluĭ. Așteptând să'ĭ vie în gând floarea căutată, artistul sfârșise desenul celor-l-alte fără să găsească în imaginația sa pe aceea care trebuia să'ĭ încoroneze opera într'un mod demn și de arta luĭ și de persoana care comandase covorul. Tocmaĭ era neliniștit din pricina aceasta când intră Didina cu părinții sĕĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— De ce, întrebă ea copilărește, isbită de golul lăsat în mijlocul buchetului, n'aĭ pus o floare ca să ascundă această parte albă care strică frumusețea buchetuluĭ? Din adins aĭ făcut-o?

— Aĭ pus degetul pe rană, respunse trist artistul. Tot nădăjduiam să pun în locul acela o floare superioară în frumusețe tuturor celor pe carĭ le vedeți în jurul golului: buchetul e sfârșit și n'am găsit încă ceea ce am căutat și ceea ce caut încă, acea floare superioară.

— Și de ce vreĭ să puĭ tocmaĭ una superioară? reluă Didina care nu băga de seamă că în momentul acesta lăsa să'ĭ scape semnul geniuluĭ.

— Ce? Dumneata crezĭ, Domnișoară că o floare ordinară în mijlocul acestor. . . .

— Firește, Domnule, ... și cu cât va fi maĭ simplă, cu atât, cred, va fi maĭ frumos. Poftim, dise Didina, scoțând mărgăritărelul pe care 'l culesese în livede, încearcă cu aceasta.

Printr'o întîmplare ciudată, floricica căḑu tocmaĭ în mijlocul buchetuluĭ desemnat pe covor și într'un mod atât de pitoresc, în cât Iorgu mirat de efectul produs, strigă;

Lasă'l, lasă'l Domnișoară, acum am găsit ce'mĭ trebuia!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

În două minute cu un creion și câte-va culorĭ, reproduse mărgăritărelul, care produse un efect minunat prin simplitatea sa în mijlocul buchetuluĭ.

— Va să ḑică Dumneată eștĭ artistă, Domnișoară, ḑise Iorgu adresându-se Didini și observând abia acum de prima oare cât de frumoasă era copila pe care o avea înainte-ĭ.

Acest compliment așa de adevĕrat, sunetul vocel aceluia cere 'l pronunțase, acest suflet care atingea pe al sĕŭ prin legătura electrică a arteĭ, o mișcare, și o turburară; rĕmase mută câte va minute.

In turburarea lor, ceĭ doĭ tinerĭ îșĭ puseseră câte o mână pe covorul desemnat pe care 'l priveaŭ, și în care păreaŭ ca se vĕd ca într'o oglindă invisibilă pentru ceĭ-l-alțĭ.

Privind, Didina opera artistuluĭ, Iorgu ideia graţie căreia găsise floarea cu care să'șĭ complecteze opera, nu înțelegeaŭ cât de mult vorbește de amor, fără voia lor această tăcere prelungită.

— Aide că întîrziem, ḑise Solomonică luând pe fie-sa de braț, și afară de aceasta împedecăm pe domnul de la lucru.

— Bine ḑicĭ, tată, respunse Didina, care sa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lută pe Iorgu cu unul din acele surîsurĭ bune și fericite, în carĭ numaĭ Dumnezeŭ care le trimite, ar putea citi aurora uneĭ noĭ existențe.

Iorgu a cărui datorie ar fi fost să însoțească pe mosafirĭ până la ușe, nu se mișcă de la masă, și nu'șĭ mișcă mâna de pe covor fiind-că într'ênsa ținea mărgăritărelul lăsat de Didina.

CAP. VIII. — **Desinatorul.**

Nu sunt de cât câțĭ-va anĭ abia de când aŭ început să se vadă și în țară la noĭ tipurĭ ca acela pe care vrem să'l descrim.

Fiŭ al unuĭ arendașiŭ nu prea bogat dar om de treabă, hernic și cinstit, încă de copil fu trimis de tatăl sĕŭ să studieze scoala de meseriĭ de la Filaret ca să 'șĭ poată căștiga pâinea într'o ḑi fără să fie silit a implora mila și sprijinul unuia și altuia din puternicĭĭ zilei, oamenĭ, carĭ, în generalitatea cazurilor, n'aŭ de cât forma omenească, iar în ce privesc sentimentele sunt maĭ rĕĭ și maĭ cruḑĭ de cât multe dintre fiare chiar.

Nu absolvise încă cursurile scoaleĭ când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

arendașiul Stamate, tatăl tênărului Iorgu Stamatescu, fu găsit de către slugi scăldat în sînge și despoiat pînă și de haine, în mijlocul unuĭ lan de grâŭ la câți-va kilometri distanță de vatra satuluĭ Putineiŭ, pe drumul care duce de la Alexandria la Giurgiu.

Directorul scoaleĭ, om cu inimă și care cunoștea prin el însuși silințele depuse de Iorgu Stamatescu d'a fi în tot d'auna numĕrat printre băeții eminenți din clasa sa, vĕdĕnd că numaĭ era nimenĭ care să plătească întreținerea băiatuluĭ în scoală căcĭ mama sa murise cu mult înainte, se cotiză cu ceĭ-l-alți profesorĭ, și strânse ast-fel suma trebuincióșă din care să'și poată elevul procura hainele, hrana și uneltele trebuincioase spre a'și continua studiile. În anul următor sfârși și fu recomandat cu căldură, tot de către Directorul scoaleĭ, domnuluĭ Eliescu care se adresase la dînsul cerîndu-ĭ un băiat care să primească nișteconditiunĭ modeste, pe de o parte, iar pe de alta, să rĕspundă cu demnitate la îndatoririle serviciuluĭ și maĭ ales să merite încrederea ce stăpânul va pune într'ênsul.

La epoca aceasta Iorgu Stamatescu mergea pe al douĕ-zecĭ și unulea an; el se presintă la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fabrică cu o scrisoare din partea directorului scoalei care'l recomanda patronului ca un desinator plin de talent, de gust și de viitor și foarte capabil de a conduce partea artistică a manufactureĭ de covoare și de chilimurĭ. O leafă foarte modestă ĭĭ fu servită la început, și încă din aceasta, trebuia să trimiță cel puțin jumătate uneĭ mătușe bătrâne care locuia la Zimnicea.

Viitorul sĕŭ de lucrător era frumos; putea să ajungă la un onorar poate de treĭ sute de leĭ pe lună, dar simțitor cum era, și ros de ambițiunea d'a se face cunoscut o dată în lumea cea mare a artiștilor, cine ar fi putut spune că până în cele din urmă era să se mulțumească a trăi între ceĭ patru pereți aĭ fabriceĭ de la Putineiŭ?

De douĕ orĭ deja, era gata-gata să plece la București; acolo cel puțin, fără să înceteze d'a munci, s'ar fi apropiat de artiștĭ cu vază, dar or de câte orĭ îșĭ manifesta această intențiune, d. Eliescu, stăpânul fabriceĭ, îl lua cu binele, ĭĭ adăoga ce-va la leafă, așa încât, atins unde'l durea, Iorgu să decisese să rĕmăie la Putineiŭ de și suferea știindu-se departe de familia artiștilor către care simția că par'că 'lŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

împinge o mână ne-vĕḍută și din societatea cărora știa bine că or cât de mult talent avea tot ăĭ rĕmânea multe de învĕțat.

CAP. IX. — Un balaur.

De mult, foarte de mult, în Putineiu și în împrejurimile satuluĭ până la Giurgiu spre mează-zi și până la Alexandria spre méză-nópte, se petreceaŭ, din când, în când, lucruri îngroziitoare, carĭ punea lumea în uimire, dar a căror esplicație nu se putea găsi cu toate cercetările și cu toată paza administrațieĭ care sfârșise și ea prin a se uni cu mulțimea ignorantă și superstițioasă, și a pune totul pe socoteala unuĭ șearpe colosal pe care nimenĭ nu 'l vĕḍuse vre-o dată, dar despre a cărui existență nicĭ chiar copiiĭ nu se maĭ îndoiaŭ.

Așa, nu rare orĭ se întêmpla să auḍĭ într'o bună dimineață, așa din chiar senin că, Ianoș, morarul din vale, a fost găsit pe luncă, mort, galben și fără un pic de sânge în vine. Nimenĭ din sat, nicĭ puĭ de om, nu'șĭ aducea aminte să'l fi vĕḍut pe Ianoș măcar o dată suferind de durere de cap. Și iarășĭ ni-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Hangiul apăsă trăgaciul, revolverul se slobozi şi creerii nefericitului negustor se sleiră pe fundul trăsurei. Vedi pag. 58.

meni nu'şi aducea aminte să fi existat vre-o ceartă saŭ vre un motiv de inimiciţie între

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

morar și un alt locuitor din sat saŭ de aiurea ca să poată bănui că a fost o crimă la mijloc. Lumea și autoritățile eraŭ silite să dea din umerĭ și să arunce vina pe cine știe ce creștin nevinovat, care de cele maĭ multe orĭ nu știa nicĭ cu spatele de moartea luĭ Ianoș.

Alte orĭ, perceptorul comuneĭ, în urma ordinuluĭ casierieĭ județene, pleca la orașiu de reședință cu baniĭ adunațĭ din imposite și la câte un conac unde se oprea diligența ca să resufle saŭ să schimbe caiĭ, dacă se depărta bietul perceptor cu câțĭ-va pașĭ ca să satiafacă vre-o trebuință firească, îl așteptaŭ tovarășiĭ de călătorie mult și bine în zadar, căcĭ nu se maĭ întorcea, și fiind-că diligența trebuia să sosească la destinație la anume ceasurĭ, conductorul era silit să plece înainte, convins, ca și ceĭ-l-alțĭ călătorĭ că perceptorul or a uitat ce-va acasă și s'a întors, saŭ, ceea ce era maĭ probabilŭ, a dat peste jivina de balaur.

Nu trecea mult și se găsea cadavrul mortuluĭ prin buruienĭ și alăturĭ cu dênsul, génta, registrele și tot ce avea cu el, baniĭ însă dispăreaŭ și lucrul se esplica ușor și anume toată lumea era convinsă că balaurul 'ĭ a făcut de petrecanie perceptoruluĭ, iar cât despre bani

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

carĭ se găseaŭ în registre și carĭ prin urmare trebuia să'ĭ aibă cu dênsul în geantă, se credea or-că cel care a descoperit întâiŭ cadavrul 'ĭ a luat, saŭ că perceptorul, cara nu era tocmaĭ biserică de închinat, căcĭ pe socoteala morților se 'pun toate infamiile — avea baniĭ trecuțĭ numaĭ în registre ca să păcălească administrația dar în realitate, în casă n'avea gologan chior.

Lucrul rĕmânea din nenorocire așa ne fiind nimenĭ care să dovedească falșitatea raționamentuluĭ și bieților oamenĭ rĕmâneaŭ omorâțĭ, jefuițĭ și de multe orĭ cu memoria pîngărită.

De alt-fel, acest mod de a explica tîlhăriile era foarte natural în Putineiŭ unde nu numaĭ în sat, dar în toată plasa nu se audise măcar de un făcător de rele.

Este adevĕrat că banditul Rîureanu acea fiară care a insinuat multă vreme câte-va județe de pe marginea Dunărel, era originar din Putineiŭ chiar, dar tîlharul acesta, fie ca precauțiune din spirit de conservare, fie împins de un sentiment delicat pentru satul care spre nenorocirea locuitorilor 'ĭ a dat naștere, n'a pus piciorul în Putineiŭ de cât o singură dată din ziua când 'și a căpătat trista repu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tație de bandit de codru, ba încă atunci, sunt oameni care 'și aduc încă aminte că Solomonica, hangiul cel bogat, intentase acțiune primarului pentru negligența ce pune în administrația și buna pază a comunei și ceruse sub-prefectului suspendarea lui pe motivul că plasa și în special comuna Putineiu sunt expuse jafului și măcelului poate din pricina nedestoiniciei primarului care lasă satul ziua namiaza mare, să fie colindat de un hoț care a pus pe gânduri o lume întreagă.

De atunci măsurile de pază s'au îndoit, și visita lui Rîureanu n'a avut nici o urmare nenorocită, de aceea lumea l'a uitat și a început să arunce nenorocirile ce din când în când se întêmplau în sat, iarăși pe socoteala balaurului, pe care de astă dată martori oculari, Solomonică hangiul și Petre conducătorul diligenței, spuneau, jurându-se pe ce au mai scump, că 'l au vĕdut cu ochii lor cum te vĕd și mĕ vedi.

CAP. X. — **Pe drumul Giurgiului**

O prietenie strânsă, aproape frățească și care dura de o bucată bună de vreme, se le-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gase între hangiul din Putineiŭ și Nicolae Șopârlă, un cirezar bogat din Giurgiu. Multe daraverĭ făceaŭ între dênșiĭ și mulțĭ banĭ căștigaŭ împreună acești doĭ negustorĭ, carĭ păreaŭ tuturor 'acelora carĭ îĭ cunoștea, că aŭ un singur gând, o singură pungă și un singur suflet.

Am uĭtat să spunem la începutul acesteĭ povestirĭ ţcă între alte îndeletniciriĭ ale logofătuluĭ Dumitrache de odinioară, era și acela d'a ține suhaturĭ de vite pe care le îngrășea și le vindea apoĭ cirezarilor carĭ la rîndul lor le desfăcea fie la măcelarĭ, fie pe la zahanale.

In vara anuluĭ 188.., Solomonică cumpărase un chilipir de vre o treĭ sute de boĭ sêrbeștĭ de la un negustor care, implicat pe drept saŭ pe nedrept într'o conspirație contra tronuluĭ prințuluĭ Batemberg al Bulgarieĭ, fuse condamnat la moarte în lipsă, de către prefectul din Rusciuc, Mantoff, acel câine fără suflet care considera ca un deliciŭ să dea sângele nevinovat al compatrioților sĕĭ; încurcat în această infamie urzită mișelește de către dușmaniĭ sĕĭ, negustorul se hotărî să se desfacă maĭ repede de marfă ca apoĭ, remânênd singur, să poată trece maĭ ușor în Rusia unde credea că 'i va fi maĭ lesne să se pună la adă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

post de cruḍimile guvernuluĭ provizoriŭ representat în Rusciuc prin prefectul Mantoff de sîngeroasa memorie.

Se învoi cu Solomonică și ĭ dete vitele pe ce apă nu curge, numaĭ ca să scape maĭ repede. Hangiul, om reputat în toate părțile ca exact și foarte cinstit—căcĭ nimenĭ pînă atuncĭ n'avusese ocasia saŭ nu îndrăsnise a se plînge contra luĭ — ĭĭ numĕra baniĭ pînă într'o para, și, ca semn că de și locuind la ţară, este totuș ĭ om care înțelege cuviința, îl însoți pe negustor spre Giurgiu, ca să cumpere, dupe cum spunea el, ce-va boĭ de la cirezarul Nicolae Șopârlă pe care companionul de călătorie, îl cunoștea destul de bine.

Pentru un ochiŭ deprins cu modul luĭ Solomonică de a'șĭ face treburile, n'ar fi fost tocmaĭ greŭ să observe ce-va neobicĭnuit atât în vorba cât și în mișcările și apucăturile hangiuluĭ.

Maĭ întâiŭ, contra obiceiuluĭ, gonise pe Didina de la tejghea, și de unde pînă atuncĭ tótă treaba în prăvălie o făcea numaĭ fata, de astădată ĭĭ spuse răstit și cu ton hotărît să nu maĭ calce prin prăvălie. Afară de asta, altă dată, când se oprea diligența dinaintea pră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

văliei, Petre, își bea paharul de vin cu care'l cinstea Solomonică fără să se dea jos dupre capra trăsurei, pe când acum, să lăsăm că diligența s'a oprit mult mai mult de cât de obiceiŭ, dar pe lângă aceasta, tot timpul cât s'aŭ odihnit caiĭ, Petre a stat nemișcat de lângă tejgheaua cârciumei, și părea că tot schimbă unele semne convenite mai dinainte cu cârciumarul.

Toate aceste lucrurĭ, negustorul de vite, de și față în prăvălie de la început până la sfîrșit, nu le a putut observa nicĭ de cum, saŭ dacă cum-va le-a observat, de bună seamă n'a tras dintr'ênsele nicĭ o conclusiune defavorabilă luĭ Solomonică de a căruĭ onorabilitate n'avea nicĭ un cuvînt să se plîngă în deraverile ce avusese cu dênsul. Cât despre Petre, nicĭ nu'l cunoștéa barem. Il vĕḑuse numaĭ venind cu diligența, coborând cuferile cu bagagiĭ și sacul cu corespondența și atât tot, de alt-fel familiaritatea oare-cum prea mare a luĭ Solomonică cu conductorul diligenței, nu'ĭ părea nicĭ de cum ciudată, căcĭ cârciumarul este silit de natura meseriei luĭ să fie amabil cu toată lumea căcĭ alt-fel 'și ar înstreina mușteriiĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Un alt fapt care ar fi dat de gândit omului scrutator, este și împrejurarea că din Alexandria, diligența nu luase de cât un singur călător pentru Giurgiu de și drumul acesta era foarte umblat. Celor carî voiseră să 'și închirieze locurî, Petre le respunse că toate locurile sunt reținute și ast-fel oamenii se întorceaŭ înapoi așteptând altă cursă ca să meargă după afacerile lor.

Unicul client care trebuia să facă drumul pênă la Giurgiu împreună cu negustorul de vite și cu Solomonică, toată vremea cât a stat diligența la ușa hangiului, n'a scos nicî măcar capul pe fereastră ca să se uite afară ci a stat ca și ascuns în fundul trăsurei așteptênd cu o nerăbdare vădită momentul plecărei.

In sfîrșit hangiul isprăvindu-și treaba, se așeză în diligență împreună cu bulgarul, fără să'și fi luat ziua bună de la nevastă.

Pe drum se înțelege, făcură cunoștință și cu cel-l-alt tovarășiŭ de călătorie și, din vorbă, în vorbă, începură să'și povestească fie care, unul impresiunile de drum, altul câte o istorie care-i venea in gând, și din când în când își udaŭ gâtul cu câte o picătură de rom dintr'o sticlă pe care Solomonică o purta atîr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nată de gât și acoperită într'o învelitoare de papură. Ajungênd în dreptul puțului de la răscrucea drumurilor care merg: unul spre Zimnicea, altul spre Pielea și al treilea spre Turnu Măgurele, Petre se întoarse spre călători și le spuse că de și drumul e bătut și fără hopuri, el totuși o să abată nițel la stânga fiind-că soarele arde prea tare și de ordinar balaurul despre care îi se vorbise bulgarului în sat, are obiceiu de iese la potecă pe vremea aceasta. Călătorii primiră cam ingroziți, și în special Solomonică, pare că mai speriat de cât cei-l-alți, punea mereu întrebări vizitiului ale cărui răspunsuri erau de natură să înghețe sângele în vinele bulgarului.

N'apucară să se afunde bine în pădurice spre care cotiseră, când călătorul ce luase diligența de la Alexandria și care nu era altul de cât banditul Rîureanu care de multă vreme bîntuia satele din prejur și era găsduit de Solomonică, se repedi la bulgarul care ședea pe scaunul dinainte al trăsurei, îl apucă de gât cu mâînele-i vînjoase, pe când hangiul cu un revolver în mână, îl amenința să scrie și să iscălească o declarație către primarul din Putineiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

In vremea aceasta, Petre, care oprise caiĭ, scotocea prin buzunarele și cuferele bulgarului caruia îĭ luă toțĭ baniĭ ce prinsese din vêndarea vitelor, apoĭ făcu un semn luĭ Solomonică care maĭ așteptă un minut până ce nenorocitul isprăvi și iscăli declarația ce 'ĭ impusese, și când credea, săracul, că a scăpat cel puțin cu viața, hangiul apăsă trăgaciul, revolverul se slobozi și creieriĭ nefericitului negustor se sleiră pe fundul trăsureĭ.

Numaĭ de cât ceĭ treĭ banditĭ împărțiră baniĭ și porniră înainte la drum spre Giurgiu unde ajungênd, Rîureanu se făcu nevĕdut prin orașiŭ iar Petre rĕmase la poștă ca să dea scrisorile și bagajele ce primise pe drum. Cât despre Solomonică el trase cu cirezarul Nicolae Șopârlă unde până în ḑiuă sfârșind treaba, maĭ cumpără ceva vite — cu baniĭ bulgarului și a doua zi plecă înapoĭ la Putineiŭ unde prezintă primarului următoarea declarație:

«Sub-semnatul, negustor de vite, născut în comuna Lom Palanca, declar prin aceasta că pornind din comuna Putineiŭ în diligență împreună cu d. Dumitrache hangiul ceĭ maĭ ḑice și Solomonică, am mers liniștit pênă în Giurgiu de unde m'am despărțit de d-sa priete-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

neşte fără să'mĭ rĕmâie saŭ să'ĭ rĕmân dator ce-va. 'Iam dat această declaraţie ca să nu fiu tras la respundere pentru dispariţia mea, căcĭ eŭ, fiind urmărit pentru un delict politic, voĭ sta mult timp ascuns ca să nu mĕ poată descoperi autorităţile române care ar fi silite poate să mĕ predea în mâinele celor bulgare. Alt-fel, sunt sănătos, şi mulţumesc din suflet prietenuluĭ meŭ, d. Dumitrache Iangiul, pentru bunăvoinţă şi amabilitatea ce 'mĭ a arătat în toate daraverile ce am avut cu d-sa.

Scris şi subscris cu propria mea mână.

Theodor Poliacov.

Făcută în Giurgiu, azĭ 17 Iuniŭ 1887.

CAP. XI.—**Primul amor.**

Indată ce Didina plecă de la fabrică, Didina despre a cărei frumuseţe auḑise vorbindu-se, dar pe care n'o cunoştea, luĭ Iorgu îĭ remase o turburare în spirit. Nicĭ o dată în viaţa luĭ n'a cugetat la alt-ce-va de cât la glorie, acum însă un alt soare resărea în inima luĭ.

Tot dorea celebritatea, dar simţea că acum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

n'o mai dorește pentru el singur. Dorința 'i fu tot atât de mare dar luă o altă direcțiune, înainte 'i trecea numai prin spirit, acum însă 'i trecea și prin inimă.

Când înseră, Iorgu 'și dise: óre când o voiŭ revedea? Nicĭ o dată respunse el. Intristat de puțina speranță ce avea de a mai întâlni pe idolul visurilor sale, ieși de acasă când se înoptase deja bine. Noaptea era frumoasă, o noapte de Mai.

Tot repetindu-și pe teribilul «nicĭ o dată» Iorgu înainta spre Putinelŭ. Adevĕrat este că la început nu se gândise nicĭ de cum să se depărteze de fabrică, dar, iaca așa, fără voia lui și fără să știe încotro și pentru ce merge, se pomeni pe nesimțite în satul aceleia pentru care suspina atâta.

Era deja târziu când ajunse în sat; prăvăliile se închiseseră. Trecând pe dinaintea hanului d-luĭ Solomonică, observă că o ușe mititică rĕmăsese întredeschisă. O lumină strălucia în fundul uneĭ odăițe. Se apropie și vĕdu că lumina este în partea prăvălieĭ pe care hangiul și țĕraniĭ o numeaŭ în glumă *«biuroul poștal.»*

Care 'i fu mirarea când recunoscu în per-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

soana care stetea dinapoia biuroului și aședată pe un scaun în fața mesei pe care erau întinse scrisorile corespondenței pentru a doua di, pe domnișoara Didina, pe aceea pe care o numise la fabrică artistă și pentru care îi bătea inima cu atâta violență?

Intră, s'apropie de biurou, întrebă dacă e cum-va vre-o scrisoare pentru dînsul, dar toate acestea mai mult cu niște mișcări mașinale de cât provocate din voința lui.

Didina abia putu reține un țipăt de mirare vĕdĕndu-l.

— Ce poftește domnul?

— Mĕ rog, e vre-o scrisoare la adresa mea?

Indată Didina întinse și desfăcu pe masă toate scrisorile sosite în timpul zilei și începu să caute foarte repede ca să 'și ascundă turburarea.

Dar, dise ea, revenindu-și oare cum în fireu nu știu cum e adresa dumitale domnule....

Nici unul nici altul nu se gândise la acésta.

— Mĕ chiamă Iorgu Stamatescu, domnișóră, pe adresă trebue să scrie: Desinator la fabrica de șaluri și covoare din Putineiu.

— Oh! Asta o știam reluă Didina.

— Iartă-mĕ, credeam că ai uitat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Așa de curênd!.. Iacă o scrisoare pentru Dumneata.

Întêmplarea făcu ca Iorgu, care în ḑiua aceea n'aștepta scrisoare de la mătușe-sa, să primească una.

— Dar, reluă Didina, nu pot să 'ți o dau căcĭ aș comite o contravențiune. Ne este interzis de a trimite la destinație o scrisoare înainte de ora distribuirel, și aceasta este tocmaĭ mâine la opt ceasurĭ dimineața. Păcat..... să vi de geaba așa de departe.....

— Ba nu de geaba, ḑise Iorgu, căcĭ..... drept să 'ți spui .... nu venisem pentru scrisoare.

Această reflecțiune naivă, fu urmată de o întrebare și maĭ naivă din partea Didini.

— Dar atuncĭ, pentru ce aĭ venit, domnule?

— Venisem, ḑise încurcat Iorgu, să 'ți aduc înapoĭ acest mărgăritărel pe care 'l aĭ uitat la fabrică, ... fiind-că nu știam dacă am dreptul să 'l păstrez saŭ nu.

Didina tăcea.

— Nu 'l aș păstra de cât dacă ....

Finețea femeiască, care n'a fost învinsă de cât de aceea a șearpelul, suflă Didini la ureche ideea d'a schimba vorba.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Cu toate acestea, domnule, dacă ți-ĭ mult să aĭ astă séră chiar scrisoarea mătușeĭ dumitale, voiŭ lua eŭ respunderea și 'ți o voiŭ da cu toate că este oprit.

— N'am dreptul la atâta bunătate Domnișoară!

— Poftim, dise Didina, întinḑênd luĭ Iorgu scrisoarea pe care acesta o apropie numaĭ de cât la buze.

— Cum iubește pe mătușe-sa, cugetă Didina fără să se gândească că, ceea ce făcea pe tênăr să sărute scrisoarea, era împrejurarea că trecuse prin mâinile eĭ.

Acesta fu cea dintêiŭ pagină în istoria amorurilor feteĭ luĭ Solomonică și a desinatoruluĭ.

Didina primi o observație aspră de la tatăl sĕŭ, fiind că a liberat o scrisoare înainte de ora distribuireĭ, și, de aci încolo, căḑu iarăși în captivitatea în care trăia de atâția anĭ.

Afară de această întâlnire, maĭ avu una la biserică și alta tot înaintea biurouluĭ de poștă unde se vĕḑuseră de prima oară; dar în toate diminețile, de șease lunĭ de ḑile, se vedeaŭ regulat la fereastră, și 'și spuneaŭ că se iubesc prin ajutorul luminelor despre cari am vorbit în capitolele precedente.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAP. XII.—Un pretendent.

In această stare a inimeĭ era Didina când ĭĭ ḍise tatăl sĕŭ să gătească masa a doua ḍi pentru Petre, conductorul diligenţeĭ.

Lectorul n'a uitat credem, că kir Vanghelie, notarul comuneĭ, fixase tot această ḍi pentru întâlnirea la care avea să comunice lucrurĭ foarte importante Elisei, nevasta luĭ Solomonică.

La ḍece ceasurĭ dimineaţa, notarul din Putineiŭ păşea pragul hanuluĭ şi poftit de Didina, trecea în fundul cârciumeĭ unde 'l aştepta domnul şi doamna Solomonică.

Notarul, ar fi dorit din fundul inimeĭ să nu găsească de cât pe Elisa, dar ea săraca, nu era stăpână în casă, de şi, dupe cum se va vedea maĭ la vale, avea aşa de mare putere asupra bărbatuluĭ sĕŭ.

Vanghelie, îmbrăcat în haine negre, intră salutând solemn şi, de la început, semn rĕŭ, îşĭ dete în petec; vrênd să ocolească pe dupe tejghea ca să sărute mâna *coconiţi* cum ḍicea el, calcă într'un castron cu lapte care era pus subt o masă ca să se covăsească.

Când eşi din această încurcătură, ḍise, adre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sându-se către Elisa, amabilul nostru notar:

— 'Ți aducĭ aminte, doamnă, că respectabilul d-tale părinte, printr'un capriciu de bătrân, n'a vrut nicĭ o dată să primească pensia de treĭ-deci de francĭ ce moștenise de la onorabilul Domnieĭ-Voastre unchiŭ, domnul Ciupelnițeanu.

— Ah! pensia de la tușica, 'mĭ aduc aminte, răspunse Elisa.

— Tocmaĭ, reluă notarul. Maĭ cu minte de cât onorabilul reposat, dumneata și cu cohereḑiĭ ceĭ-l-alțĭ, ațĭ primit acea pensie.

— Ce maĭ lucru! întrerupse Solomonică, șease francĭ pe lună. Frumoasă zestre pentru Didina.

— Domnișoara Didina, reluă Vanghelie profitând de paranteze ce 'ĭ deschidea logofătul Dumitrache, are drept zestre frumusețea, calitățile personale și stima de care se bucură părinții sĕĭ.

— Aida de! Are haz, îșĭ ḑise Solomonică, n'o fi și el un aspirant la mâna feti! Acuma bag de seamă că e îmbrăcat în haine negre și mănușĭ. Nu e lucru curat. Dar reluă el tare să isprăvim maĭ întâiŭ afacerea pentru care ne aĭ făcut onoarea a ne visita, domnule notar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Iată. V'am ascuns lucrul pênă acum, fiind-că nu era nicĭ o nevoie să vi 'l descopĕr. Eŭ, am cumpĕrat cu patru sute de leĭ cele patru pogoane rĕmase de la reposatul Ciupelnițeanu. . . . .

— El le cumpărase cu douĕ sute numaĭ și tot se păcălise săracul, reflectă Solomonică.

— Afacerea nu e rea, adăogă Vanghelie, ba e chiar minunată . . . .

Elisa asculta cu amĕndouĕ urechile.

Cârciumarul se întreba, unde dracu are de gând se ajungă, ce are de gând să spue dobitocul ăsta? Apoĭ, adresându-se către notar:

— Foarte bine. Va să ḍică eștĭ proprietar a patru pogoane de pămênt, o avere de patru sute de francĭ aproape.

— Da o sută de miĭ de francĭ, ḍise Vanghelie lovind cu pumnul în masă, da, de o sută de miĭ de francĭ!

— Poate aĭ descoperit vre o mină de aur?

— Aproape.

— Povestește-ne și nouĕ cum și ce fel.

— Ascultați. V'o spuĭ numaĭ dumneavoastră; am descoperit o mină de cărbunĭ în pămêntul cumpărat de la Ciupelnițeanu, și știți

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

că aḑĭ la ſabrică nu se maĭ face nimic fără cărbunĭ.

— Bravo, domnule Vanghelie, respunse Solomonică, de cât asta este o afacere care te privește numaĭ pe domnia ta personal.

— Și ne pare foarte bine domnule notar, ḑise Elisa care avusese în tot d'auna multă considerațiune pentru dênsul fiind că el îĭ făcuse contractul de căsătorie și cunoștea toate afacerile familieĭ eĭ. Aceasta o să 'ți dea ocasiunea să te însorĭ cu o fată cum se cade.

— De coconiță . . . întrerupse timid notarul, nu prea nădăjduesc . . .

De ce nu?

— Numaĭ sunt așa tânăr și fetele din ḑiua de aḑĭ . . . .

— Ce are aface!

— Mi se pare că are gândul draculuĭ, cugetă Solomonică.

Logofĕtul Dumitrache nu prea se înșela așa des.

— Ce aĭ de gând să facĭ cu comoara aceasta, întrebă el pe notar? O vinḑĭ? O exploatezĭ singur? Veniaĭ să 'mĭ propuĭ s'o cumpĕr?

— Veneam să vĕ cer s'o împărțim pe din douĕ și iată de ce: d. Ciupelnițeanu, fostul eĭ stă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pân, când 'mĭ a vîndut pămêntul nu știa ce conține, și fiind-că dumnea-voastră sunteți moștenitorii d-luĭ Ciupelnițeanu, este drept, mi se pare, că cel puțin jumătate din această comoară, să vĕ revie d-v.

— Iată ce va să dică om cinstit, strigă nevasta hangiuluĭ cu lacrămile în ochĭ de bucurie.

— Nu sunt cărbunĭ în pămêntul luĭ, cum nu sunt la mine în pimniță, îșĭ dise în sine Solomonică.

— Are dreptate Elisa, reluă el adresându-se de astă-dată către notar, aceasta este conduită de om cum se cade, eŭ însă, nu primesc de cât s'o exploatez în profitul d-tale, aceasta poate va încuraja și 'țĭ va da gust pentru comerț.

— Dar mie 'mĭ a plăcut comerciul în totd'auna, domnule Dumitrache.

— Adevĕrat ?

— Mĕ înebunesc după comerciŭ!

— Credeam că 'țĭ place maĭ mult cancelaria.

— Așa! Sunt notar fiind-că n'am ce 'mĭ face capuluĭ. Dar dacă printr'o căsătorie fericită aș putea să 'mĭ realizez planurile, așĭ fi nu se poate maĭ mulțumit să vênd, să cumpĕr, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

alerg toată ḍiua din prăvălie în pimniță, din pimniță în prăvălie, cu șorțul dinainte.

— Nu cred, doamne ferește! strigă Solomonică.

— Aidĭ! Imĭ dă pe fie-sa! îșĭ ḍise Vanghelie.

Cârciumarul scoase un șorț, puse o scufă de lână în capul notaruluĭ și 'ĭ ḍise: iacă-te gata, tovarește.

Elisa surîdea; și eĭ 'ĭ se părea că bărbatul sĕŭ este pênă la un oare care punct dispus în favoarea Greculuĭ.

— Fiind-că 'ți place atât de mult comerciul, reluă Solomonică, trebue să te simțĭ fericit subt acest costum.

— Cum nu! respunse Vanghelie, care tremura cu toate acestea de frică să nu 'l vaḑă Didina în acest hal.

— Didino! strigă Solomonică, Didino!

— Aud, tată.

Didina alergă, dar se dete înapoĭ încurcată când vĕḑu pe notar în costum de slugă de cârciumă.

— Dar ce însemnează aceasta tată?

— Domnul, respunse logofĕtul Dumitrache, se înnebunește dupe negoțŭ, și ca să încerc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de spune adevĕrul saŭ glumește, ne am hotărât amêndoĭ să 'ți ajutăm ca să deșerți în săculeți micĭ ceĭ doĭ sacĭ marĭ. . . .

— Cel cu făină și cel cu piper pisat?

— Da, respunse Solomonică.

— Dumitrache, 'ĭ ḍicea la ureche Elisa, lasă omul în pace!

— Aide să începem domnule notar, se adresă Solomonică către grec.

— Aide, repetă notarul, care 'și ḍise: ca să intru în familie, ca să iaŭ în în căsătărie pe Didina, ce n'așĭ face, Doamne! Doamne!

— Alegeți, domnule Vanghelie, ḍise apoĭ cârciumarul victimeĭ sale. Iacă un sac cu făină și unul cu piper pisat; pe care vreĭ să 'l deșerți în aceste săculețe?

— Tot una 'mĭ e, respunse grecul.

— Tot eștĭ dumneata îmbrăcat în negru, ia pe cel cu piper, cu toate că avem noĭ perie și săpun . . .

— Tată, ḍise Didina.

— Vedi'ți de treabă. Du-te de frige gâsca tu.

— Didina tăcu.

— Biata copilă! îșĭ ḍise notarul. De ce tatăl sĕŭ n'o fi și cu dênsa amabil cum e cu mine?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Fă ca mine, dise hangiul luĭ Vanghelie, ia o lingură d'astea de fer și vîr'o pênă în fundul saculuĭ.

— Vanghelie imită pe cârciumar; dar vîrând prea tare lingura în sac, piperul se ridică ca un nor și 'ĭ cătrăni cămașa pe lângă că 'ĭ provocă un strănutat de 'ĭ trosneaŭ urechile.

— Foarte bine! dise Solomonică; acum tórnă'l în punga de hârtie și îndeasă pênă când s'o umple.

Bietul notar vĕrsă jumĕtate pe pantaloni.

Sacul cântărea opt decĭ de oca; adică ca să 'l deșerte, trebuiaŭ douĕ treĭ sute de operațiunĭ ca aceasta.

La a decea deja bietul Vanghelie numaĭ era de recunoscut.

— Curagiŭ? ĭĭ dedea zor cârciumarul, curagiŭ! acesta este botezul comerciuluĭ. Eĭ, e greŭ, dar așa trebue să facă or ce negustor. Ce credĭ că Moceanu din Bucureștĭ n'a început tot așa?

Elisa se retrăsese în fundul prăvălieĭ ca să nu maĭ vadă această glumă crudă.

Didina numaĭ știa ce să respundă acelor carĭ intrând în prăvălie, o întrebaŭ încet:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

domnul notar e ăla? Ce? d. notar s'a băgat la stăpân la dumneavoastră? Cum seamănă sluga dumnevoastră cu d. notar!

Vanghelie începuse să se cam plictisească.

De și nu era cald de loc, se înădușise săracul ca în toiul verei, și încă năduşeala 'i era neagră. Nu mai avea figură omenească sărmanul. O singură idee 'l făcea să mai rabde: că cel puțin după atâta muncă, are să fie poate poftit la masă, și cugetând ast-fel, mirosul de gâscă friptă îl izbea nasul și 'l dilata nările. Nenorocit cum era, își făcea această socoteală care 'l mai mângîia oare-cum: pênă mâncăm, pênă nu știu ce, se înserează și barem nu mĕ mai vede nimenĭ în halul acesta.

CAP. XIII.—La masă.

Vremea meseĭ sosise, căcĭ Petre, numaĭ în vestă și chefliŭ, intră în prăvalie.

Eată un arap! zise el apăsându-și mâna-i grosolană pe tichiea de bumbac a notarului; de unde a mai venit și ăsta?

Fără să mai aștepte respunsul, conductorul merse și se așează la masă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Eraŭ cinci ceasuri. Sacul cu piper pisat se golise aproape.

Bine e să iubească cine-va comerciul, întrerupse Solomonică, dar nu trebue cineva să se omoare pentru dênsul. Destul pentru azi. Dumneata la ora aceasta mănânci şi n'aşi vrea să te întârziez; în acelaşi timp dete notarului o perie să se scuture.

Nu că vreaŭ să te gonesc, dar iartă-mĕ, sunt silit să 'ţi fac cunoscut, domnule Vanghelie, că Duminecă închidem şi noi mai de vreme.

— Inţeleg, îşi zise grecul nu vrea să mĕ poftească la masă.

— Dacă vrei să vii mâine ca să sfârşeşti de deşertat sacul, 'ţi-l pun d'o parte.

Zicênd acestea hangiul împingea puţin câte puţin pe kir Vanghelie spre uşe; ajuns aci, îi zise: cât despre afacerea pe care 'mi ai propus-o, nu 'mi surîde de loc; te rog să nu mai vorbim despre dînsa.

Bietul notar! Flămînd, murdării, gonit, fu nevoit să treacă drumul d'a curmezişul, în acest hal, pe lumină încă.

Cei ce 'l văzură trecênd, nu ştiau ce însemnează această drăcie. Bietul grec, dupe ce era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

negru, părea și mai negru încă, mergênd pe stratul de zăpadă care căzuse în ajun.

— Încă unul care știe să scrie și să citească! își zise, cu ironia unuĭ tigru și plin de fericire, logofĕtul Dumitrache, vĕdând pe Vanghelie căutând să se facă cât se poate de mic ca să nu 'l zărească lumea în acea stare.

Se așezară la masă.

Petre luă loc lângă Didina și amêndoĭ în fața Eliseĭ și a luĭ Solomonică. Se ghicea deja o intențiune în această dispositie a locurilor. Alăturĭ de or care altă persoană, or cât de frumoasă, Petre 'și ar fi avut prețul luĭ. Era un băiat de douĕ-zecĭ și doĭ de anĭ, blond și vesel, cu capul sus din pricina obiceiuluĭ d'a privi drumul peste urechile cailor; cu dinții frumoșĭ, ochĭ albastri, viĭ, de și foarte micĭ, păcat însă că toate aceste avantaje fisice le perdea din cauza unor deprinderĭ urâte carĭ îĭ stricaŭ tot hazul. Spre pildă, ca să dea mai multă finețĕ vorbelor pe care le spunea, clipea mereŭ din ochĭ, scotea limba și 'și freca mâinile; alt-fel, fetele din sat se prăpădeaŭ dupe el când îl vedeaŭ cu căciula într'o parte. Pe lângă toate acestea, cânta din frunză doine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

haiducești, de se oprea lumea din drum ca să 'l asculte.

La început, resbiți de foame, meseniĭ n'avură vreme multă de perdut cu vorba, maĭ târziŭ apoĭ, când începură a se maĭ sătura, gurile li se maĭ desgheţară şi se începu o conversaţie, foarte neînsemnată de alt-fel, cu toate că, pentru un cuvênt saŭ altul, cuviinţa fu respectată ca la masa unor oameniĭ cum se cade.

Dar dupe ce vinișorul de Drăgășaniĭ le maĭ deslegă limbile, dupe ce aburiĭ sângeluĭ luĭ Christ li se urcară în cap, intimitatea deveni din ce în ce maĭ mare și taifasul luă cu desăvêrșire un alt caracter.

— Trebue să știĭ multe lucruri tu, zise cîrciumarul luĭ Petre, tu care 'ţĭ petrecĭ viaţa pe drumuriĭ, care vezĭ atâţea oameniĭ și auzĭ atîtea vorbe.

— Zĕŭ, să 'ţĭ spun drept, Domnule Dumitrache, cel despre care aud maĭ des vorbindu-se de vre-o treĭ-patru aniĭ încoa eștĭ D-ta.

— Eŭ!

— Da! Nu se vorbește prin cârciumĭ de cât despre proprietăţile d-tale, și de averea d-tale care trece, sĕ zice, peste un milion.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce prostie! zise cârciumarul căruia nu prea ’i venea la socoteală drumul pe care pornea conversația.

— Ba mai spun chiar și alte lucruri!

— Zĕŭ! și ce anume?

Aerul direct a luĭ Petre nu plăcu Eliseĭ.

— Dacă așĭ sta să vĕ povestesc . . .

— Poftește rogu-te.

Vrînd ne vrînd Solomonică trebuia să se prefacă că insistă de curiositate.

— Noroc! zise Petre, turnând pe gât o oală de vin ca și cum ar fi vrut să se încurajeze la vorbă. Dupe ce înghiți și ploscăi din limbă sugênd cu deliciŭ picăturile de vin remase pe mustață, reluă ast-fel:

— Se zice, bunioară, că nu e cu putință să fi căștigat d-ta baniĭ ăștia ca toată lumea.

Atuncĭ, ’i am furat? zise brusc Solomonică.

— Sunt uniĭ carĭ zic și așa.

Didina rĕmase palidă ca moartă la auzul acestor cuvinte. Un falș hohot de râs porni pe buzele tatăluĭ sĕŭ.

— Dar nu toți, d-le Dumitrache, îndrăsnesc să spue d’alde astea.

— Dar ceĭ-l alți ce zic?

— Vreĭ să ’ți spuĭ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Se înțelege, respunse prefăcut și turnînd încă un pahar hangiul.

— Spun că ești un tîlhar.

— Tată!

— St! Tăcere!

Elisa îngălbeni ca ceara.

— Știu, respunse cârciumarul, asta este istorie veche; mi se pare că este vorba despre întêmplarea cu bulgarul. Dar aceasta știi bine, adăogă el apăsat, că este o curată scornitură căci, dupe cum 'ți aduci aminte, nenorocitului de Poliacof 'i a mâncat capul balaurul.

— Nu e vorba numai de asta, întrerupse Petre pe care vinul începuse să 'l doboare, ei mai spun că ai fi omorât și pe fostul d-tale stăpân și că averea asta grozavă își are obârșie d'acolo

— Ce prostie! zise Solomonică făcênd zece mișcări d'o dată ca să nu se bage de seamă că este atins de vorbele lui Petre; se apucă apoi, tot în același scop și 'și turnă vin, își tăe pâine, caută sarea, piperul, și se uită pe sub masă ca cum 'i ar fi căzut ceva. Această fiară care ar fi omorât un om pentru un *nu* sau un *da*, se silea să pară liniștit în momen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tul când îl acusa de asasinat înaintea familiei chiar.

— Ș'apoĭ, nu e numaĭ atât, urmă Petre.

— Cum nu e numaĭ atât ?

— Sunt curios să aflu ce maĭ spun . . .

— Uniĭ maĭ spun . . . .

— Că eștĭ tovarăș cu banditul Rîureanu....

— Ba nu zĕŭ !

— Și că eștĭ vrăjitor . . .

— Asta are haz !

Astă dată rîsul luĭ Solomonică fu maĭ puțin falș.

— Vrăjitor ! strigă Didina. Dar pentru D-ḍeŭ, ce aŭ cu noĭ ca să acuze pe tata de ast-fel de lucruri ?

— Da, reluă Petre adresându-se către fată cum te vĕz și mĕ vezĭ, zic că nu e lucru curat că, orĭ de câte orĭ e o treabă de făcut la zece poștĭ de Putineiŭ, d-l Dumitrache află și o ia înaintea tuturor, saŭ, or de câte orĭ un om pleacă saŭ trece prin Putineiŭ cu ceva banĭ la dênsul, d. Dumitrache află și . . . . . balaurul trebue să iasă înaintea călătoruluĭ.

La aceste vorbe, conductorul diligenței privi pe cârciumar în albul ochilor ; acesta neputêndu-l susține privirea, se prefăcu că caută

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ce-va pe masă, apoĭ, ca să nu se trădeze, zise feteĭ cam răstit :

— Didino, dute de maĭ adu vin.

— Dar maĭ sunt două oale pe masă, tată, zise copila, care observase turburarea părinților.

— Dute de adu vin proaspăt din pivniță, nu înțelegĭ.

— Acest ordin fu însoțit d'o privire fulgerătóre. Didina se supuse.

— Va să zică, sunt hoț, asasin, vrăjitor, replică cu liniște Solomonică, care avu prudența să se prefacă că ia lucrul în glumă de cât să caute a respinge acuzațiile, lucru la care n'ar fi reușit.

De alt-fel, Petre, nicĭ chiar la trezie, nu credea ce se spune pe socoteala cârciumaruluĭ ci repeta numaĭ bîrfelele gurilor rele. Cât despre întêmplarea bulgaruluĭ din diligență, 'șĭ propusese omul s'o uite cu desăvêrșire și, memoria-ĭ slabă pe de o parte, buna sa voință pe de alta, îl făcuseră de nu 'șĭ maĭ aducea aminte de ea de cât așa ca prin vis, de aceia îĭ fu lesne de tot cârciumaruluĭ să schimbe vorba.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ascultă Petre, îi zise el, nu uita că te am pus la masă lângă fie-mea.

— N'am uitat de loc, se poate!

— Vezi, poartă-te mai . . . bine cu ea.

— Apoi, ce să 'i fac eŭ dacă abia mănâncă și cât despre bĕut nu bea de loc. . .

— Vorbește și tu cu dênsa că doară într'o ḑi o să 'mi fi ginere.

— Ei! Ei! 'Mi o spui prea târziŭ tată socrule ; am băut atât în cât 'mi se pare că se învîrtește pământul cu mine.

De aia staŭ eŭ acuma, să 'i spui vorbe late?

— Iac'o! Bagă de seamă să te porți bine!

Mĕ rog matale, începu Petre căutând să lege un crîmpeĭ de conversație, toate fetele sunt așa de frumoase în sat la d-voastră?

— Ce întrebare! ripostă Didina, Mai bine, zĕŭ, aide să vorbim de alt-ceva.

— Nu! nu! Să vorbim despre d-ta, căcĭ, zĕŭ, gluma la o parte, mult 'mi ești dragă.

— Ai început cu glumele se apără Didina roșindu-se. Doamne, să face târziŭ, gândi ea, s'o fi stins lumina la fereastră.

— Dacă e treaba pe glume, reluă Petre clipind amoros din ochĭ, să 'ți spui eŭ una și bună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Noroc și sănătate.

— Noroc și să fie într'un ceas bun, respunse Solomonică.

— Ceasul nu știŭ de va fi bun, replică Petrică căutând să facă spirit, dar știŭ că vinul e bun în lege.

— Dar ascultați gluma ce vream să vĕ spun Nu e vorbă, a cam început să se mi se lege limba, adică, cum s'ar zice, am cam dat luleaua prin cenușe și fiind-că mi s'a cam înțepenit limba, să poate să nu v'o povestesc așa cum ar trebui, dar știŭ că, dacă aș'i fi treaz și v'aș'i spune-o cu socoteala eĭ, apoĭ aț'i rîde nene de v'ar apuca cârceiĭ.

Incep dar: Acum vre-o câț'i-va anĭ, înainte adică d'a mĕ face conductor de diligență, eram băgat la d. Brăiloiu. Ajuns cu povestirea aci, Petrică sughiță, apoĭ ca să 'ș'i potolească setea, înghiți un pahar de vin, apoĭ, vrênd să continue, băgă de seamă că a perdut firul; atunci, adresându-se către Solomonică:

— Pênă unde ajunsesem oare?

— Pînă la d. Brăiloiu.

— Da, da, bine zicĭ. Așa dar, eram o dată la stăpîn la d. Brăiloiu care avea o fată atît de frumoasă, dar atât de frumoasă, în cât,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

uite, îți venia s'o sorbi într'un pahar cu apă. Pe lângă frumusețe, eșise vorba în sat că fata d-luĭ Brăiloiu maĭ are și o zestre . . . Doamne! Doamne!

— In sănătatea d-tale, domnule Solomonică!

Didina se sculă și se duse să ceară mumeseĭ voie să se retragă căcĭ era aproape miezul nopțeĭ.

Cârciumarul, ghicind motivul pentru care fiesa îșĭ părăsise locul, îĭ făcu un semn aspru. Ea se așeză din noŭ, gândindu-se cu durere că nu va vedea, poate în seara aceea, scumpa lumină de la fabrica de covoare.

Bețivul continuă: stăpânul meŭ, d. Brăiloiu, am uĭtat să vĕ spuĭ, avea în antrepriză diligențele, și, cum ziseĭ, trecea drept bogat putred. Intr'o zi, venia s'o ceară un advocat. Fórte bine, zise d. Brăiloiu, decât te previŭ de un lucru: fata mea n'are zestre de cât câștigul de vre-o douĕ-zecĭ de anĭ, de la cel d'al treilea cal. Avocatul, înșelat în speranțele sale, se retrase și numaĭ veni.

La câte-va zile maĭ târziŭ, se prezintă un doctor, căruia, respundêndu-i-se tot ca avocatuluĭ, se retrase și el. La urma urmelor, un șiret, un conductor ca mine, bunioară, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţelegênd lucrul, veni la d. Brăiloiu şi ’ĭ zise verde:

Ia ascultă, dă-mĭ mie fata şi mĕ mulţumesc drept zestre, cu ce ’ţĭ a produs calul cel d’al treilea.

— Bravo! zise vesel stăpînu-meŭ. Tu ’mĭ eştĭ omul. Ia-o şi fiţĭ fericiţĭ.

— Eĭ, Didino, ce zicĭ? întrebă Petre clipind drăgăstos din ochĭ.

— Zic, Petre, că istoria e foarte frumoasă dar tot ca avocatul şi doctorul, n’o pricep de loc.

— Nicĭ vorbă, se amestecă Solomonică cu tonul de batjocoră ce ’ĭ era familiar, nu de geaba eştĭ tu învĕţată ca un avocat şi ca un doctor, la d’alde astea însă nu te pricepĭ. Nu e nimic, o să le înveţĭ când te veĭ . . . Poţĭ să te retragĭ căcĭ am de vorbă ce-va cu Petrică.

Didina, reţinêndu-şĭ douĕ lacrime, se sculă şi merse să sărute mâna părinţilor sĕĭ.

— Dar pe Petrică nu ’l săruţĭ întrebă cârciumarul arătând cu degetul obrazul stacojiŭ al viĭoruluĭ sĕŭ ginere.

— Nicĭ o dată, tată.

— Nicĭ o dată!

Şi cu o mişcare plină de nobleţă, Didina

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

luă sfeșnicul dupe masă și se retrase cu atîta demnitate, în cât tatăl sĕŭ, încremenit pe scaun nu se trezi din zăpăceală de cât tocmaĭ pe când fata urca scara.

Nevasta sa tremura ca varga, iar Petre, care primise bobârnacul, zise în cele din urmă: eĭ fata a fost pe la scoală și a apucat alte vremurĭ, domnule Dumitrache, de aceea trebue luată maĭ încet, apoĭ, spre a se mângăia de rușinea pățită, maĭ înghițĭ un pahar de vin, poate al treĭ-zecilea.

Ca cum ar fi vrut să se rĕsbune de un act de rebeliune pe care în sufletul sĕŭ îl atribuia nevesti-si, Solomonică zise îndată ce plecă Didina:

— Elisa a pus ochiĭ pe tine, Petre: vrea să te facă ginere cu or ce preț.

— Fie! Noroc să dea D-zeŭ, respunse ginerile care era prea prost ca să priceapă că ceea ce 'i se propunea nu prea era de nasul luĭ.

Atuncĭ începu între cele treĭ persoane rĕmase la masă o convorbire care se prelungi pênă dupe mezul nopțeĭ și a căreĭ concluziune fu că Didina trebuia, într'o lună de zile, să se căsătorească cu Petre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAP XIV— O întâlnire.

S'a sfârșit zise Didina intrând mișcată în odăița ei. Acum e prea târziu.

Așteptă, apoi, câte-va minute, dar, nevĕdĕnd nici o lumină care să 'i respundă, repetă: e prea târziu!

Fața 'i era palidă. Se așeză pe scaun, se sculă, se așeză iarăși și ear se sculă. Oh! suspină ea, cum aș fi dorit să 'i fac cunoscut cât sufĕr! Să mĕ mărit cu un vizitiu, cu un bețiv?.. Și când mĕ gîndesc că n'am nici cui spune crudele-mi suferințe, murmură din nou fata întinzĕndu-se peste fereastră în speranță d'a vedea aprinzêndu-se o rază la orizont. Biata mama n'ar vrea, știu eu, să mĕ mărite în contra voinței mele, dar nu îndrăsnește să aibă nici măcar umbră de voință în fața tati. Ei bine, fiind că situația mi se prezintă ast-fel, voiu ști să mĕ apăr singură. Voi zice tati: Nu! nu! nu! omoara-mĕ mai bine!

Dupe aceste vorbe amestecate cu lacrămi cari se rostogolea ca niște mărgăritare pe obrazul ei de înger, Didina biruită de durere, se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pregătea tocmaĭ să 'șĭ facă rugăciunea, când auzi bătênd cine-va ușor în fereastră.

Bate vêntul, se gândi ea, și atinge crăcile plopilor de fereastră. Dar astă seară nu bate vêntul, îșĭ zise ea numaĭ de cât. Loviturile din fereastră se repetară. Se sculă de astă dată, merse îndrăsneț la fereastră — suferea prea mult ca să se maĭ poată gândi la frică, deschide și la lumina stelelor vede figura luĭ Iorgu.

— D-ta? Dar mirarea o împedecă d'a continua.

Urcat pe un arbore, desinatorul fabriceĭ de covoare se înălțase pênă la cerceveaua ferestreĭ grație uneĭ lungĭ și sdravene crăcĭ.

— Iți mulțumesc, zise Didina întinzêndu-ĭ mâna; îți mulțumesc.

— Dar ce aĭ? Eștĭ mișcată . . . .

— Da... sunt mișcată . . . Dar cum aĭ știut d-ta că sufeream? căcĭ, într'adevĕr, sufĕr mult.

— Ierĭ aĭ aprins treĭ lumênărĭ și acesta ne învoisem să 'l considerăm ca un semn de nenorocire.

— Dar am retras numaĭ de cât semnul acesta.

— Nu e nimic. Acesta 'mĭ a cauzat un presimțimênt. Dupe aceea. . . . dar vorbește-mĭ de d-ta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Acest presimțimênt nu te a înșelat. Părinții vor să mĕ mărite. Cum vezĭ, sunt și gătită.

— Să te mărite? Nu e cu putință.

— Aĭ dreptate, nu e cu putință! nu e cu putință! repetă copila cu tărie.

In timp de câte-va minute tinerii rĕmaseră într'o consternație mută. Didina, cu ochiĭ ridicați spre cer care era d'o rigiditate înspăimêntătoare în seara aceea de pricina frigului, iar Iorgu cu fruntea aplecată pe sênul eĭ. Această scenă de durere și de amor, la fereastră și supt un pom alb de chiciură oferea caracterul mistic și visător al tablourilor din vremea de de mult. Nicĭ unul nicĭ altul nu se gêndise la această crisă atât de fatală și cu toate acestea atât de firească; dar la ce se gândiseră oare?

Speranța lor sbura înainte chiar d'a fi avut timpul să încolțească, tocmaĭ ca acele păsărele carĭ fug dintr'o colivie deschisă și pe carĭ nimenĭ nu se gândise s'o închidă.

Rupênd cel dintêiŭ tăcerea, Iorgu zise:

— Ce vom deveni noĭ dar!

— Nu știŭ. Capul meŭ refuză d'a cugeta în momentul acesta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Dacă n'aĭ vrea să te măriți . . .

— Nu 'ți am spus cine e tata? caracterul său despotic, violent! Da, pot să refuz, da, pot parveni, grație unei mari energii, să nu mă mărit cu omul pe care mi-l impune, dar existența-mi, o simt, nu 'mi va mai fi posibilă în urma acestei victorii. Atât eŭ cât și nenorocita mea mamă, am muri din pricina rĕului tratament. N'aș vrea să contribui la moartea mami.

— Sĕrmană copilă!

— Dar bine, nu 'mi dai nici un sfat?

— Nu, nu 'ți voiŭ da nici un sfat, repetă Iorgu cu o privire plină de dezolație care însemna: dacă 'ți aș da un sfat, oare îndrăsnivei să faci ceea ce te aș sfătui?

— Va să zică, primești să fiŭ a omului acestuia?

Artistul scoase un suspin care, trecênd prin toate căile sufletului sĕŭ dureros, luă caracterul unui răget. Două lacrămi lungi și înghețate luceaŭ la colțul pleopelor sale și fruntea i se acoperise de alba decolorație a morților.

Didino! Didino! reluă Iorgu, eram așa de fericiți erĭ!

Frumoasă ilusiune! frumoase regrete! Toată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fericirea lor de eri consta în cele câte-va lumini cari anunță că se gândesc unul la altul.

— St! întrerupse fata. Auzi acea voce răgușită? Este glasul omului cu care trebue să mă mărit.

— Nu'l veĭ lua! zise Iorgu cu o tărie de granit.

— Nu e așa? scumpul meu.

— Nici o dată!

Pentru a doua oară Didina întinse tênărului mânușița pe care acesta o sărută cu nesațiu.

— Ești bine hotărâtă? întrebă el pe urmă.

— Pentru or ce, chiar pentru moarte.

— Nu încă, reluă surîzênd Iorgu.

— Vreĭ să zicĭ că trebue maĭ întâiu să te urmez? Ce distanță e de la fereastră până la pământ?

— Vre-o doĭ stênjenĭ.

— Ajută-mĭ, zise fata hotorîtă, punênd un genunche pe tocul ferestreĭ.

— Ce vreĭ să facĭ?

— Să mă cobor. Și vom fugi apoĭ, vom merge unde vreĭ, departe, cât de departe.

— Incântătoare imaginație! Curagiul și hotărârea luaŭ în acest suflet tînêre și nenorocit culorile unui basmu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Rĕmâĭ! Unde vreĭ să te duc?

— Unde vreĭ, îĭ zic.

— Dar sunt urmărit, mĕ caută autoritatea, ce vreĭ să te expuĭ?

— Te urmărește? Cine?

— Poliția.

— Mĕ sperĭĭ! Ce aĭ făcut?

— Prevĕzînd că voiŭ fi chemat anul acesta să trag sorțĭ, trimisesem douĕ sute de francĭ mameĭ mele ca să plătească taxa de amânare pe un an pênă ce voiŭ sfârși studiile practice.

— Eĭ bine? întrebă Didina.

— Acest sacrificiŭ îndeplinit—și era mare—mĕ credeam liniștit. Scăpasem pentru cât va timp de serviciul militar, atât de funest careereĭ unuĭ artist.

— Pe urmă! întrerupse fata nerăbdătoare ca durerea.

— Trecuse un an de la trimiterea celor două sute de francĭ, când, alaltă-erĭ, o scrisoare de la mama, care nu maĭ stă la Zimnicea ci la Giurgiu, mĕ anunță că abia deună-zĭ a primit paralele.

— Cele douĕ sute de francĭ! esclamă cu groază și surprindere Didina.

— Da, cele douĕ sute de francĭ. Acum e

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

prea târziŭ, îmĭ scrie mama; tragerea a avut loc luna trecută și prin urmare eŭ dezertor și mĕ urmărește.

— Dumnezeule! Dumnezeule! murmură Didina împreunându-șĭ mâinile, cum s'a rătăcit oare acea scrisoare?

— Înțelegĭ d-ta cum se face că această scrisoare să nu ajungă la destinație de cât dupe un an aproape?

— Aicĭ este un mister, ḑise Didina, dar..... nu e de crezut.

— E de necrezut, cum zicĭ, cu toate acestea însă așa este. Toate împrejurările îmĭ sunt prezinte în memorie. Inchisesem douĕ bilete de câte o sută într'o scrisoare..

— Și ce aĭ făcut pe urmă cu scrisoarea? întrebă Didina care cunoștea toate accidentele administrative ale uneĭ scrisorĭ din momentul când o aruncĭ în cutie și până când ajunge la destinație.

— Am pus-o la cutie aicĭ în Putineiŭ.

— Și n'a ajuns?

— Ba a ajuns dar dupe zece lunĭ.

— Dupe zece lunĭ!

— Când banĭĭ acestia nu maĭ eraŭ de nicĭ un folos pentru mine. In sfârșit iacă îngrozi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

toarea posițiune în care mă găsesc. Fiind că nu m'am presintat la recrutație, sunt considerat ca desertor și poliția are ordin să mĕ aresteze or unde m'o găsi. Până 'mĭ voiŭ regula posiția, adică până când mĕ voiŭ duce la corpul unde sunt recrutat, sunt nevoit, să umblu pe ascuns.

— Oh; Dumnezeule! Dumnezeule! toate nenorocirile vin de o dată! și unde te veĭ duce?

— Un arendașiŭ dimprejur m'a primit la dînsul; voiŭ sta acolo pênă mĕ voiŭ hotărâ să mĕ duc la cazarmă unde mĕ voiŭ înmormênta pentru patru anĭ.

— Patru anĭ!

— Nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puțin.

Voiŭ aștepta, zise eroic Didina.

— Unde?

— Nu știŭ. Poate colo unde sunt crucile acelea albe.

Didina arăta cimitirul satuluĭ alb în mijlocul atmosfereĭ înghețate. Abia atuncĭ băgară de seamă că e tare frig.

Cum vom face ca să ne maĭ vedem cele câte-va zile cât voiŭ maĭ fi pe aicĭ?

— Nu maĭ veni, reluă Didina, înțelegĭ?

— Iți voiŭ scrie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, scrie-mĭ. Dar se află că primesc scrisorĭ. Vor căuta să cunoască .... și dacă descopere ... aș fi perdută .... m'ar omorî tata. Așteaptă .... să ne scriem cu nume falșe. Cu ce nume? Bunioară d-ta îmĭ veĭ scrie pe numele de domnișoara Emilia Stefănescu, Alexandria. Toate scrisorile care pleacă d'aci, trec prin mâinile mele: când voiŭ da peste această adresă, cu desăvârșire indiferentă pentru tata, voiŭ păstra scrisoarea. Dar respunsul?

— Mă gândeam tocmaĭ. Veĭ scrie pe numele d-luĭ Alexandru Belciugățeanu la fabrica de covoare. Portarul, un om de treabă dintr'un orășiŭ cu mine, va primi scrisorile și mĕ va preveni saŭ mi le va aduce el însuși. Astfel nu vom înceta de loc de a ne spune unul altuia gândurile, sentimentele ....

— Și durerile, adăogă Didina. Dar s'a făcut prea târziŭ, amicul meŭ, adio!

— Adio, amica mea.

— Când îmĭ veĭ scrĭĭ? întrebă Didina.

— Mâine.

— Da, da, mâine.

— Copila era să închidă fereastra dar se opri ca să zică.

— Dar dacă te descopere și te prinde, ce faci?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Mĕ voiŭ ucide.

— Sigur? întrebă fata cu o familiaritate sublimă.

— 'Ți o jur.

— Foarte bine, reluă ea; încă o dată adio! Didina închise fereastra fără sgomot; Iorgu se coborâ dupe cracă.

Nicĭ unul nicĭ altul nu se gândise că craca de plop atingea fereastra, că fereastra era deschisă și că ar fi putut să vorbească tot atât de bine în odaie ca și afară.

CAP. XV.— **Cuibul de tâlharĭ.**

A doua zi dupe scena pe care o povestirăm, la ora când trebuia să închidă prăvălia, Elisa, nevasta luĭ Solomonică, remase pe lîngă tejghea și'ĭ spuse, cam pe departe proiectele familieĭ în privința căsătorieĭ.

— Știŭ eŭ că d-ta nu încuviințezĭ aceasta, zise Didina care nu știa că nenorocirea îĭ este așa de aproape.

— Ba te înșelĭ, respunse biata femeie, asupra punctuluĭ acestuia mĕ unesc cu Dumitrache.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Didina care nu voia să desmintă pe mama-sa, se mulțumi să surîdă.

Înșelată un moment cu această resignațiune aparentă. Elisa începu să'ĭ înșire giuvaericalele, și toaletele ce avea de gând să'ĭ dea de nuntă.

— O să'ți dăm o pereche de cerceĭ cu mărgăritare foarte frumoase.

— Da, foarte frumoase, repetă mecanicește Didina, gândindu-se că avea poate în expediție o scrisoare de la Iorgu dar că nu putea s'o vază de cât a doua zi.

— O să'ți dăm o salbă cu șease diamante.

— Da?

— Și nu numaĭ atât, scumpul meŭ copil. Să vezĭ rochiile pe carĭ le am comandat.

— Deja comandate?

— Firește, fiind-că peste o lună are să fie nunta.

A! da, uitasem că nunta are să fie peste o lună

— O să'ți maĭ dăm. . . .

Dar, vĕzênd că fata, în loc d'a se bucura la auzul atâtor lucrurĭ frumoase, se întrista din ce în ce maĭ mult. Elisa se opri de o dată în mijlocul acesteĭ strălucitoare enumerațiunĭ și privi fix pe Didina.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Intr'o clipă, aceeași emoțiune se întipări pe fețete lor și se sculară amêndouĕ spre a cădea apoĭ una în brațele celeĭ-l-alte. Se sărutară și plânseră îndelung. Frica le făcea să se uite mereŭ în tavan unde se temeaŭ să n'audă, pe ferestrue, tunînd vocea luĭ Solomonică. In această durere, timida mamă găsi, ca să zic așa, iertare pentru marea-ĭ slăbiciune; lacrămile eĭ ferbințĭ și abondente spuneaŭ destul cât de departe era ea d'a consimți la căsătoria Didini cu conductorul de diligențe; dar aceasta fu tot ce îndrăsni să manifesteze. In timpul acesta, tata, care o cunoștea bine, nu profită de această expansiune spre a o ruga să înduplece pe tatăl tĕŭ și să'ĭ schimbe proiectele.

O plânse și atâta tot.

— Du-te, du-te, zise apoĭ blând mă-si, du-te repede; mĕ tem că, dacă aĭ maĭ sta aci să nu'țĭ facă tata ceva: îl aud mergênd repede, să nu 'șĭ piardă cum-va răbdarea că e foc.

Aĭ dreptate, a sosit ceasul să . . . . să . . . . . Elisa, cu toate sofrțările ce făcu, nu pot găsi un cuvênt ca să exprime misterioasa operație ce obicĭnuit făcea sus, la ora aceasta îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

preună cu bărbatul și cu un alt. . . . . prieten al caseĭ.

Își șterse ochiĭ, suspină adînc și se duse.

Didina auzi închizându-se cu veriga cele două uși, cea de sus și cea din josul scăreĭ întortochiate care conducea la camera unde se închideaŭ atât de misterios în fie care seară tatăl sĕŭ, mama și un al treilea pe care nicĭ o dată nu 'l putuse vedea bine; știa numaĭ atîta că venea seara între un-spre-zece și două-spre-zece ceasurĭ, intra pe din dos, se ducea în odaia cunoscută și acolo, cu veriga pusă la ușe, stetea până târziŭ dupe mezul nopțeĭ. Din puținul ce putuse distinge prin gaura cheieĭ, din fizionomia streinuluĭ, își aducea aminte că chipul acesta îl maĭ vĕzuse unde-va. Într'adevĕr, misteriosul necunoscut era tocmaĭ călătorul care, cu cât-va timp maĭ înainte fusese zărit în fundul diligenței care aștepta, dinaintea hanuluĭ ca să ia pe Solomonică și pe nefericitul Poliacov. Cititoriĭ aŭ recunoscut, cred, în sinistrul tovarăș al hangiuluĭ, pe faimosul bandit Rîureanu care cu revolverul la gâtul negustoruluĭ bulgar și ajutat de canalia de cârciumar, îĭ ceruse, pe drumul Giurgiuluĭ, punga saŭ viața și, în cele din urmă, cu o cruzime

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de fiară selbatică, i le răpise pe amândouĕ

Tăcerea obicĭnuită învălui numaĭ de cât întreaga prăvălie. Didina începu să mişte melancolic cârligele cu care făcea la un ciorap. Sufletul sĕŭ de sigur nu urmărea firul care încet încet se deşira dupe ghemul cu aţă, ci era cu acela pe care 'l vĕzuse atât de desnădăjduit în ajun şi care jurase să moară maĭ bine de cât să piardă patru anĭ în aspra servitute a vieţeĭ militare. Intr'o ţară aşa de bogată în spionĭ, se temea ca nu cum-va dintr'un moment într'altul, să nu fie descoperit în fundul asiluluĭ unde se ascunsase Această idee numaĭ, ardea sângele bieteĭ fete; într'un moment imaginaţia i se aprinse atât de tare din pricina acestor bănuelĭ, în cât i se păru că aude detunăturĭ de puşcă pe câmp. Intr'însul a tras, cugetă ea; o fi vrut să 'l aresteze şi el s'o fi opus. In momentul acesta, firul i se rupse în mână şi copila, înghe̦ţată, esclamă: Dumnezeule! oare acesta este un semn prevestitor? Viaţa luĭ cum-va, fii-va oare sfărâmată ca firul acesta? de o dată o apucă o tremurătură nervoasă; crezu că într'adevĕr Iorgu e morl. Ah! zise ea, de ce n'am scrisoarea pe care 'mĭ a trimis-o!. ....,. aşĭ şti.....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dar scrisorile sunt în camera tatălui meŭ. Zicând aceste din urmă cuvinte, Didina redică ochiĭ în sus. Nu voiŭ afla oare nicĭ o dată ce fac eĭ acolo?

— Dupe ce tejgheaua unde ședea fata eraŭ grămădite în neregulă uneltele caseĭ; tingirĭ, cutiĭ, sacĭ vechĭ, butoaie etc. Privirile Didini, aruncate fără direcție, căzură pe o scară, dublă ascunsă dupe nișteĭ scânduri carĭ o acopereaŭ cu desăvârșire. Curiozitatea fetei luă de o dată proporțiunile uneĭ imense dorințe; îșĭ părăsi locul și merse fără sgomot spre unghiul întunecos unde era scara. Dintr'o aruncătură de ochĭ îșĭ formă planul și calculă dificultățile. Indata, cu o delicateță de hoț, cu o mare prudență, cu o atențiune fără seamăn, transportă scândurile fără sgomot în altă parte, și așeză scara din dosul tejgheleĭ.

Dupe ce stinse lampa, desfăcu scara, cea dublă și o așeză astfel, în cât vêrful să vie tocmaĭ în dreptul ferestreĭ făcută în tavan. Urcă apoĭ treptele de jos, dar cu sfială, cu temere știind și recunoscând că: atențiunea ce făcea nu era frumoasă. De acea poate, picioarele-ĭ tremuraŭ și de multe orĭ vru chiar să cază. Spiritul seŭ în acest moment erea prea preo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cupat ca să mai poată asculta vocea prudenței; își luă seama de mai multe ori, dar în fine, după multă luptă cu ea însăși, se văzu în vârful scării. cu capul la o mică distanță de plafond și cu mâna la ferăstrue. Își reținea respirația. Aci frica fu și mai vie, căci ajungea în punctul cel mai primejdios. Cum să deschidă fără sgomot ferestruia ca să vază și să vază ce se petrece în fundul odăiei? Cel mai mic sgomot....

Cu toate acestea Didina pune mâna închisă în formă de pahar sub cerceveaua ferestruiei, și concentrându-și toată abilitatea în vârful degetelor, apasă ușor, trage puțin câte puțin, în sfârșit deschide ferestruia și de o dată o izbește lumina odăiei. Didina simți căzându-i pe inimă o picătură de sânge. Un minut pumnu-i încleștat pe ramă, susținu cerceveaua ferestruiei. Dacă ar fi căzut!.... Dupe ce o ținu ast-fel în aer câte-va minute, Didina o împinse iarăși ușor închizând-o pe trei sferturi și lăsând o mică deschizătură pe unde să poată trece raza vizuală în camera tatălui său. Nimic n'o trăda. Dar ce fulgerătoare surprindere nu încercă biata copilă când, prin această crăpătură zări pe tatăl, mama și mosafirul lor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

așezați în jurul unei mese pe care se înalțau mormane de scrisori. Ce fac ? Oare ce pot face ei ? își zise ea ; și ce însemnează . . . Deschizând o cutie de tinichea în care se strângeau aburii produși de apa care fierbea pe un mangal, Solomonică scoase dintr'însa o mână de scrisori și le trânti ude pe masă.

— Citește-mi p'asta, ḍise el nevesti.

Didina, zăpăcită, nu se putea încrede ochilor. Oare tată-său era cel care poruncia să despecetluiască și să citească scrisorile altora ?

— Dar Dumitrache . . . . .

— Aide, aide, fără vorbă . . .

— 'Mi e frică ca nu cum-va într'o zi . . . .

— Ei ! ei ; cântec vechiu . . . .

— Gândește-te că dacă s'ar descoperi . . ar fi vai de capul nostru !

— Destul !

— Find-că vrei tu . . . .

— Oh ! ce îngrozitor ! își zise Didina ascunzându-și de rușine fața între mâini.

Neputând face alt-fel de cât să se supue poruncei, Elisa citi :

«Domnule Prefect,

Conform ordinului d-v. No. 14735 din 23 curent, am onoare . . . . . »

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Destul, destul! trebue să fie raportul inginerului însărcinat să repare șoseaua. Aceasta nu ne privește.

— E de post, e de post adăogă răgușit tîlharut care stând lângă Solomonică, bleojdia niște ochi roșii pe plicurile scrisorilor ce umpleaŭ masa.

Apăsând degetul cel mare pe marginea pliculuĭ, cinstitul cârciumar lipi din noŭ scrisarea și o așeză într'un raft de alte scrisorĭ vizitate în acelașĭ chip, căcĭ această operație era începută deja de mult.

Elisa citi iarășĭ:

«Scumpul meŭ frate,

Nu 'țĭ asigura recolta la societatea despre care 'mĭ aĭ vorbit; am luat informațiunĭ secrete dar sigure; este în ajun d'a da faliment de și acțiunile i se urcă mereŭ.»

— Ferice de cei asigurați la această societate! zise surîzând hangiul.

— Așa le trebue dacă nu vin să se asigure la noĭ, adăogă într'un hohot de rîs Rîureanu.

Solomonică o lipi la loc. Altă scrisoare fu deschisă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Doamnă,

«Necredința d-tale 'mĭ e cunoscută acum; nu mai este un secret pentru mine conduita.

— Destul, zise Solomonic; n'avem noroc astă seară: din treĭ scrisorĭ una vorbește de amor și cele-l-alte spun prostiĭ.

— Dumnezeule! îșĭ zise Didina, dacă scrisoarea lui Iorgu o fi aci, tata o ș'o citească. Adică . . . n'are de ce s'o citească fiind că nu este de nicĭ un interes pentru dênsul.

— Urmează, zise hangiul nevesti, căcĭ întârziem.

«Dragă verișoară,

«Iți trimet cele cincĭ miĭ de francĭ pe care «mi le aĭ cerut ca să 'ți plătești arenda. Dupe «dorința exprimată în scrisoarea ta, baniĭ sun «în bilete de câte o sută de fr. Dacă aĭ nevoie «de cele-l-alte cincĭ miĭ ce 'țĭ maĭ datorez, spu«ne-mĭ ca să ți le trimet imediat.»

— Sunt cincĭ-zecĭ? ia vezĭ, zise Solomonică.

— Ce-o vrea să facă tata cu aceste bancnote, reflectă Didina, din ce în ce maĭ înspăimântată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Așa e, sunt tocmaĭ cincĭ-zecĭ.

— Dar bine, amicul meŭ, zise cu blândețe Elisa, nu puĭ paralele la loc în plic?

— Le voiŭ pune peste cincĭ-spre-zece zile și se va crede că s'a rătăcit scrisoarea.

— Va să zică le oprești?

— Numaĭ pentru douĕ săptămânĭ, nu 'ți spuseĭ?

— Numaĭ de nu s'o rătăci scrisoarea de tot, adaogă cu un surîs șiret prieteneul hangiuluĭ.

— Dar oameniĭ așteaptă baniĭ . . . .

— Nu vor perde nimic așteptând, respunse răstit Solomonică; peste două săptămânĭ le trimit scrisoarea neatinsă și baniĭ toți. Ce, mĕ ieĭ drept hoț pe mine?

— Nu.... zise sfios Elisa.

— Oh! Dumnezule, Dumnezeule, zise Didina ale căreĭ buze se albiseră de palaoare; îmĭ explic acum cum cum se face că cele douĕ sute de francĭ trimise de Iorgu mami-si ca să 'ĭ plătească taxa de scutire, n'aŭ ajuns la destinație de cât foarte târziŭ. Tata îĭ . . . . . Nu îndrăsnesc să zic cuvîntul, se întrerupse copila; dar el, tata, e pricina că Iorgu a ajuns un fugar și că va muri, poate; și zicând aceste vorbe, cu vocea-ĭ înecată în tristeță și rușine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

căci durerea și indignarea apăsaŭ greŭ pe sufletul eĭ, vrea tocmaĭ să se dea jos dupe scară, când vocea Eliseĭ se auzi citind din noŭ:

«Domnule Casier,

«Reținut din cauză de boală, nu mĕ pot «prezinta în persoană ca să aduc baniĭ pres«taţieĭ. Vĕ trimit dar prin d. Primar cele pa«tru miĭ de leĭ strânșĭ și vĕ rog să mĕ des«cărcaţĭ cu această sumă din comptul trimes«truluĭ trecut. Domnul Primar sosește mâine «cu baniĭ.

Ioniță Zamfirescu.

Așa da, maĭ avem și noĭ de lucru, zise, frecându-șĭ mâinile de bucurie, tîlharul. Va să zică nene Dumitrache, continuă Rîureanu, mîine în ființă până în ziuă la podul gârleĭ și când trece d. Primar, cioc! cioc! de douĕ orĭ la mir și iacă-ne cu câte douĕ miĭ de francĭ în pungă.

Ba nu zĕŭ, a venit tocmaĭ la vreme căci începuseră băieţiĭ a 'șĭ cam arăta colţiĭ.

— Unde maĭ puĭ că începuse lumea să uĭte de balaur, adăogă cârciumarul a căruĭ față se contractă de un rîs hidos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Elisa, mai mult moartă de cât vie, luă altă scrisoare pe când bărbatul său lipia pe a perceptorului. Ea citi:

«Domnișoară,

«Eri, părăsindu-te, m'am dus să spui portarului de la fabrică, dupe cum te prevenisem, «ca să 'mi aducă scrisorile la locul unde am «găsit refugiu și unde sper că polița nu va «reuși să mă găsească.

— Ah! Ah! începe bine.

— Să continuiu? zise Elisa.

— Să înțelege! Sunt curios să cunosc persoana care se ascunde atât de mult, căci scrisoarea a fost pusă la cutie în Putineiu.

— De bună seamă, respunse Elisa.

— Dacă 'l ar denunța tata? își zise Didina înmărmurită.

Elisa continuă:

«Nu mă descoperi, de sigur, unde sunt, to«tuși însă nu voiu putea rămâne vecinic unde «sunt; va trebui peste câte-va zile să plec «d'aci, dar unde să mă duc? la regiment? Nici o dată, oh! nici o dată.

— Va să zică cel ce trimite această scrisoare e un dezertor?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«Nu voiŭ să fiŭ soldat; nu, voiŭ ca timp «de patru anĭ să 'mĭ daŭ corpul setos de in- «dependenţă şi sufletul meŭ de artist pe mâna «unuĭ idiot numit caporal saŭ sergent. Afară «de aceasta timpul e viaţa şi viaţa mea 'ţĭ e «consacrată ţie Emilie.

— Negreşit e un dezertor amorezat, zise Solomonică. Dar oare cine să fie această Emilie, căreia îĭ scrie? Ia vezĭ unde e adresată scrisoarea?

— La Alexandria!

— Aşa aproape! Cunoşţĭ tu vre-o Emilie p'aci prin prejur?

— Nicĭ eŭ. Continuă.

Elisa care, ca toate femeile, iubea romanele, continuă cu plăcere:

«Cu liniştea, scumpa mea, 'mĭ a venit şi re- «flecţiunea. Să nu desnădăjduim. Să ne gân- «dim că chiar de n'aşĭ fi fost în poziţia în «care mĕ găsesc, totuşĭ aşĭ fi fost în nepu- «tinţă de a 'ţĭ obţine mâna cu consimţimântul «părinţilor carĭ sunt, fără îndoială, oamenĭ cum «se cade, dar al căror spirit este întunecat de «comerciŭ, inima plină de afacerĭ negustoreştĭ «şi gusturile, de sigur ordinare. In finc, nicĭ o «dată un cârciumar nu 'şĭ va da fata dupe un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«artist. Minuni s'aŭ vĕzut, lucrul acesta însă «nici o dată.»

— Ia uite frate, zise Solomonică, e ciudat de tot; se vede că tatăl acesteĭ Emiliĭ e un cârciumar ca mine. Cunoștĭ tu vre un cârciumar în Alexandria care să se cheme Stefănescu?

— Nu.

— Trebue să fie, de bună seamă, vre un cârciumar retras din afaceri. Dar citește până la sfârșit.

— Ce supliciŭ; murmură Didina a cărei frunte asuda.

Elisa citi mai departe:

«Totuși, dacă disprețul tatălui d-tale pentru «oameni de categoria mea este cunoscut, acésta «însă nu 'i dă dreptul să silească pe fie-sa ca să se căsătorească cu un vizitiŭ...

— Doamne! zise Didina, are să descopere totul.

— De ce te oprești? zise hangiul nevesti-si.

— Nu mĕ opresc....

— Citește înainte.

«Ast-fel, crede-mĕ, scumpa mea, reluă Elisa, «să nu ne lăsăm a fi învinși de soartă. Aĭ «câte-va înaintea d-tale; să căutăm a pregăti «un plan care va reuși de sigur dacă și d-ta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«mĕ iubeştĭ cum te iubesc eŭ. Acest plan ţi-l «voiŭ comunica în viitoarea mea scrisoarea, «căcĭ, înainte de a ţi-l face cunoscut, trebue «maĭ întâiŭ să respunzĭ la această scrisoare ca «să mĕ asigur că aĭ primit-o. Respunde-mĭ dar «şi speră.

Al d-tale
Alexandru Stefănescu.

— Acest Alexandru Stefănescu trebue să fie vre un funcţionar de la fabrica de covoare. Mĕ voiŭ informa.

— Ce zice? Vaĭ de mine! suspină Didina.

— De ce să te maĭ informezĭ, zise Elisa, fiind-că 'ĭ ştiĭ numele şi ocupaţia.

— Aĭ dreptate. Lipeşte plicul şi trimete-o. Să nu lipsim pe Emilia de această plăcere.

— Mama mĕ scapă de o mare nenorocire, zise copila, venindu-şĭ oare cum în fire.

Didina se coborâ dupe scară, o duse încet şi fără sgomot, prin întunerec, la locul pe care 'l ocupa înainte, având grije s'o ascunză dupe chaosul de mobile carĭ o ascundeaŭ. Se urcă apoĭ în odaia eĭ şi nu dormi toată noaptea, muncită de gândurĭ îngrozitoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CAP. XVI—Trădarea nereușită.

A doua zi, pe după prânz, Didina se coboră în prăvălie ca să pue scrisorile în diferiți saci de pele spre a se distribui comunelor respective. In timpul nopței de friguri și de insomnie pe care o petrecuse, în timpul căreia conduita tatălui său o turmentase groaznic, ea discutase cu sinești toate mijloacele de a încunoștiința pe cel pe care 'l iubea de pericolul la care se expunea și o expunea scriindu-i. Trebuia să 'i comunice acest pericol fără să deștepte într'ênsul alte bănueli, și fără să spue categoric lui Iorgu: scrisorile tale sunt deschise și citite de tata. Să caute a 'i trimite scrisoarea alt-fel de cât prin poștă, ar fi fost o nebunie, atâta de mult era veghiată și ținută d'aproape de către tatăl său. Se mărgini numai a 'și preface scriitura și a comunica amantului ideile sale. Ziulica s'ar fi petrecut pentru Didina ca toate cele-l-alte, vînzând zahăr, cântărind cafea, timbrând scrisori, dacă doi călărași n'ar fi intrat să bea câte un pahar de rachiu. Dupe obiceiul său, Solomonică intră numai de cât în vorbă cu dânșii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce se mai zice nou? Mai sunt hoți prin prejur? Prinsus'au tâlharii cari omorâră azi dimineață pe primar?

— Pân' să prindem pe cei cari omorâră pe bietul primar, avem alt-ceva de făcut; căutăm de trei zile un dezertor ascuns p'aci și pare-mi-se că perdem vremea de geaba. Dupe câte se vede, vânatul acesta știe să se ascundă de copoii.

— Vreți să puneți mâna pe el numai de cât, zise Solomonică.

Didina scoase, fără voie-i, un țipăt.

— Dar ce ai! întrebă unul din călărași.

— Nimic, nimic, respunse ea; 'mi am apucat degetul în ușă.

— Rău, fetică; pune nițică pânză de păiajen sau câte-va picături de cerneală, îi recomandă călărașul care, întorcându-se spre cârciumar, îi zise:

— Cum ne înveți să facem ca să punem mâna pe dezertor?

— Mai întâiu ce 'mi dă prefectura ca să vi-l daŭ pe mână?

Didina privea mereu pe tată-său cu un sentiment de indignare și de milă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Imĭ dă guvernul o bumașcă de o sută de leĭ? continuă el cu acelașĭ surîs!

— Vreĭ să măreștĭ numĕrul celor d'aseară! esclamă Didina fără să vrea.

Cuvîntul porni ca un glonț din buzele feti și făcu pe cârciumar să tresară. El îngână, se înverzi, apoĭ zise:

— Am glumit. Ce știŭ eŭ unde s'a ascuns dezertorul? Noroc! zise, dupe aceea, cârcimarul nostru înghițind un pahar ca să nu se bage de seama că s'a schimbat la față. Apoĭ turnă și călărașilor câte un rachiŭ.

Aceștia plecară. Imediat Solomonică se repedi la fată ca și cum ar fi voit s'o sfâșie; se opri însă repede, se reținu, ba îĭ zise chiar cu oare-care blândețe:

— Dar de unde cunoștĭ tu istoria bumascilor?

— Vĕzuĭ adineaurĭ una pe sobă....

Numaĭ atâta știĭ..... se gândi chiar Dumitrache. Atât maĭ bine! Bine că n'a aflat..... zĕŭ așĭ fi murit.

Solomonică se urcă în cameră.

Rămânând singură, Didina scoase cruciulița pe care o purta în sân și o săruta pios. Când se înseră, tatăl și mama sa se urcară în ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mera misterioasă, iar copila stinse lampa din prăvălie și așeză scara din nou în dreptul ferăstrueĭ, apoĭ, ultându-se înnăuntru, văzu iarăș cortegiul de grozăviĭ de carĭ se îngrozise în nopțile precedente. Cu inima sfărâmată de rușine, așteptă să vie rândul scrisoreĭ luĭ Iorgu.

În fine Elisa citi tare acéstă adresă:

»Domnuluĭ Alexandru Belciugățeanu funcționar la fabrica de covoare.

— Oare, ăsta să fie dezertorul, zise Solomonică, — amantul Domnișoareĭ Emilia? Ia să-ĭ vedem respunsul.

— Poate. . . . da, rĕspunse nevasta cârciumaruluĭ deschizând scrisoarea.

Cititorul îșĭ poate închipuĭ cu câtă atențiune asculta Didina!

Elisa începu:

»Domnul fie bine-cuvêntat că te a condus «fără pericol în locul de retragere! Fie bine «cuvîntat de miĭ de orĭ! 'Mĭ a ascultat rugă«ciunea. Cu toate acestea, nu te prea încrede «în ascunzătoarea unde te găsești. Aĭ dreptate, nu poțĭ și nu trebue să rămâĭ vecĭnic as«cuns. Aĭ putea fi descoperit, de sigur, căcĭ a «început deja lumea să cam bănuie locul unde «te aĭ retras. Cum? ce fel? veĭ întreba, căcĭ «nu'mĭ aĭ scris de cât mie până acum, și nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«mai o singură scrisoare. Ei bine, să'ți spui «cum s'a întêmplat cu corespondența noastră: «scrisoarea a fost deslipită și citită de tata, «da! de către tata.

Solomonică bufni într'un hohot de râs așa de puternic, așa în cât îl apucă și tusa.

— Zĕŭ! asta se brodește de minune: tatăl domnișoarei Emilia deschide scrisorile fii-sĕĭ, care, prin' urmare, le primește deschise de două ori de către tată-sĕŭ și de către noi. Bravo! secretă corespondență! Ce zici cocoană Eliso?

— Un curat roman, respunse nevasta care, pentru prima oare de când, fără voia ei, dedea ajutor bărbatului sĕŭ ca să comită atâtea blestemății, găsi oare care plăcere în trista sa complicitate.

— Tare e ciudat, zĕŭ așa! Dar continuă zise Solomonică nevesti care se supuse.

«Îmi spui să nu desper căci ai conceput un «plan care va reuși dacă te iubesc. Atunci mĕ «mai pot îndoi de succes, amicul meŭ?

— Vezi? vezi fetele din ziua de azi? întrerupse cârciumarul. Noroc că Didina e rece și nu se gândește la ast-fel de secături.

— Nu te prinde Dumitrache. . . . .

— Chiar dacă n'ar fi așa cum o cred eŭ, oare ar îndrăsni ea să spuie unui tânăr că 'l iubește?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu se știe.

— Aida de! Dar în sfârșit cu ea s'a hotărât. Petrică are să 'i taie aripele dupe nuntă. Dar citește mai departe.

«Vrei să'ți spui eŭ care 'ți e planul? căci «'l am ghicit foarte ușor. Gândul dumitale e să «fugim împreună și să zici apoi tati: Acum «hotărăște-te! Consimți saŭ nu, să 'mi dai ceea «ce e deja al meŭ? Și tata va zice da, căci «în ast fel de cazuri părinții zic în tot-dau-«na da.»

— Ba eŭ nu! In locul acestui tată, eŭ așĭ zice nu. Adu-mi-o înapoi, fată or femee, o primesc! Când 'mi ar juca mie fie-mea renghiul acesta, eh! eh! cocoană Eliso, zeŭ! n'aĭ mai avea copilă. . . . .

Scara se cutremura sub picioarele Didinei la auzul ăstor cuvinte.

Dar liniștește-te Dumitrache . . .

— Aĭ dreptate, nu ne privește pe noĭ . . . . . Nu e copila noastră. Dacă ar fi crescut-o părinții cum am crescut eŭ pe Didina, cu nuia-ua, n'ar fi ajuns aici. Dar ia să vedem, reluă hangiul cu liniștea unui cititor de foileton, ce zice fata despre planul ce descopere la amantul sĕŭ.

«Aprob ideea d-tale. Spune-mi numai ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«trebue să fac și te voiŭ asculta. Arată-mĭ «locul unde mĕ aștepțĭ, ceasul și noaptea când «să viŭ, și veĭ vedea cum știŭ să mĕ țiŭ de cuvînt.

— Bree! esclamă Solomonică încrucișîndu-și brațele. Dacă aș avea vreme, m'aș duce la ceasul hotărât să'ĭ vĕz.

«Dar toată această combinație, — zise Elisa «continuând citirea scrisoreĭ,— o primesc cu o «condiție, și anume: dacă tata, contra aștep- «tărcĭ noastre, refuză să 'mĭ dea consimțimên- «tul, pe urmă să'mĭ făgăduești că mĕ lași să «dispuĭ de viață cum voiŭ vrea eŭ.

— Bieții copiĭ, zise Elisa, de ce nu'ĭ o căsători?

— De ce nu'ĭ o strânge de gât, maĭ bine? reluă chir Dumitrache. Aĭ înnebunit? nu 'țĭ aducĭ aminte începutul corespondenței? Nu știĭ că tênărul este artist? Cum vreĭ să'și dea omul fata dupe o secătură? Dar ia să vedem sfârșitul.

— Iacă-l:

«Aștept rĕspunsul d-tale și sunt gata la or «ce 'mĭ veĭ zice, însă, fiind că tata, *din în- «têmplare*, poate citi și scrisoarea aceasta, cum «a citit și pe cea-l-altă, te rog, întrebuințează «un șiretlic ca să'l împedecăm: pe cele dintîiŭ «treĭ pagine ale scrisoreĭ ce'mĭ veĭ trimite, zi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«că, supărat de refuzul tati, renunți la mine,
«iar pe a patra, scrie cu zeamă de lămâie cele
«câte-va rânduri prin cari 'mi anunți că ai
«primit planul precum și cele-l-alte informa-
«țiuni necesare.»

A lui D-zeŭ și a ta

Emilia.

Îmi trece prin cap o idee, zise șiretul hangiu: eŭ sunt sigur că nu esistă pe lume nici Alexandru Belciugățeanu nici Emilia.

Ei, aș! ce te face să crezi una ca asta?

— Mĕ prind pe ce vrei că aceste nume ascund altele.

— Ce idee!

— E adevĕrat cu toate acestea.

— De ce?

— Fiind-că fetele de cârciumar, afară de a dumitale, poate, nu scriŭ așa. Prea e frumos, prea e poleit.

— Totuși . . . .

— Știi de la cine o să aflăm noi adevĕrul?

— De la cine?

— De la Didina. Stai s'o chem și vei vedea.

— Didina s'a culcat.

— Ba nu, nu sunt încă douĕ spre zece.

Auzind acestea, Didina, fără să știe cum, sări dupe scară și rĕmase mută, aproape moartă. Solomonică alergă la ferestrue și o deschise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce, e întunerec! Apoĭ strigă: Didino! Didino!!

— Aud tată!

— Ce, dormiaĭ?

— Ba nu tată dar s'a stins lampa.

— Vino încoa repede.

— Zĕŭ tată nu dormiam . . . .

— Vino repede că nu'ți fac nimic.

— Când se urcă copila, tatăl sĕŭ merse drept la dênsa și'ĭ zise:

— Cunoștĭ tu scrierea asta?

— Mi se pare . . . . stăĭ . . . . da . . . da . . . . este scrierea.

— A cuĭ?

— A uneia din camaradele mele de scoală.

— Care se numește?

— Emilia Stefănescu.

— Bine. Asta vream să te întreb.

Didina se coborâ și merse de așeză scara la loc.

Ast-fel, fără silințe ci numaĭ cu bunul simț, găsise mijlocul cel maĭ potrivit ca să iasă din încurcătură.

Treĭ zile trecuseră și nicĭ o scrisoare nu vedea să'ĭ aducă rĕspunsul atât de mult dorit. În timpul acesta, se petrecu un eveniment însemnat: sermanul Vanghelie, nenorocitul care suspinase atâta dupe mâna Didini, muri din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cauza teribilei mistificațiuni a cărei victimă fusese.

Tot satul merse la înmormântarea lui.

Numai e nevoie să spui că în toate serile, regulat, Didina punea scara și asculta citirea scrisorilor tot așteptând mereu să audă pe a sa.

A patra zi durerea i se mai mărise încă din pricina morței nefericitului notar. Erau aproape două-spre-zece ceasuri când tocmai vrea să'și părăsească postul de observare, dar Solomonică desfăcênd una din ultimele două scrisori ce'i mai rămaseră pe masă, zise:

— Mi se pare că asta este scrisoarea amorezatului nostru, ia vezi Elizo.

— Ha! Ha! Ia să vedem ce zice pe pagina cea albă: fug, nu fug, ce aŭ hotărât în fine.

— Bine, Dumitrache, zise Elisa, de cât am uitat să facem o reflecție.

— Care, anume?

— Ca să putem citi pagina cea albă, trebue să încălzim hârtia și în cazul acesta apar literile.

— Foarte bine. Tocmai aceasta o vrem și noi.

— Fără îndoială, de cât, nu te gândești la biata fată că a înduplecat pe drăguțul ei să întrebuințeze mijlocul acesta tocmai ca să nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

poată citi tată sĕŭ scrisoarea. Și când o vedea lucrările alt-fel, oare ce o să creadă ea?

— Creadă ce o pofti.

— Dar . . . .

— Cu chipul acesta, nu înțelegĭ că facem un serviciŭ lui tată-sĕŭ?

— Așa e, dar așĭ fi de părere maĭ bine, astă dată să nu maĭ violăm secretul scrisori.

— Așĭ! Tocmaĭ când e maĭ frumos . . . .

Solomonică apropie scrisoarea de gura sobi.

— Dar n'am vĕzut ce e scris pe primele pagine, zise Elisa căutând cu or ce preț să căștige timp.

— Nu e nevoie, fiind că știm că este o comedie ticluită dinainte. Dar în sfârșit vezĭ, adăogă bărbatu-sĕu.

Elisa începu să citească:

Domnișoară,

«Fiind că părinții d-tale, după cum mi aĭ «spus singură, se opun căsătorieĭ noastre, n'a- «vem de cât să ne supunem.»

— Vezĭ? întrerupse Solomonică, perdem vremea de geaba. Trecĭ la pagina albă.

— Nu e maĭ bine să citim întâiŭ astă-l-altă scrisoare care ne maĭ rĕmâne, ca să putem face maĭ mult haz pe urmă cu declarația amantuluĭ, zise Elisa căutând morțișiŭ să depărteze

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

pe bărbatu sĕŭ de la hotărârea d'a citi scrisoarea Emiliĭ.

— Bine zicĭ, să sfârşim repede şi cu aceasta ultimă scrisoare ca să ne rĕmâie maĭ mult timp spre a ne ocupa de focul domnişoareĭ Emilia.

Deschizând scrisoarea, Elisa esclamă de o dată: curios lucru! de ce o fi desenat aicĭ acest arbore care ocupă maĭ toată pagina întâia.

— Dar ce te aĭ turburat aşa nevastă? Aidĭ, începe o dată.

'Mĭ e frică . . . .

— De ce?

— Veĭ vedea.

— Elisa începu:

Frate Manole,

«La rădăcina stejaruluĭ al cărui desemn ţi-l «trimet ca să'l recunoşti, am îngropat lădiţa «cu baniĭ furaţĭ de la arendaşiul grec omorât «de Rîureanu vara trecută în dosul carciumeĭ «luĭ Solomonică. Fiind că oameniĭ aceştia carĭ «aŭ jefuit o lume întreagă, m'aŭ părăsit lă«sându-mĕ să fiŭ condamnat la munca silnică «pe viaţă, nu voiŭ să le spuĭ nimic de baniĭ «meĭ, ci ţi-ĭ dăruesc ţie . . . .

Aşĭ! vorbă, e întrerupse Solomonică, tot în punga noastră intră şi baniĭ aceştia. Nu de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

geaba doară, m'am găsit cu Rîureanu o noapte întreagă până l'am doborât pe grec.

Elisa continuă :

«Lădița este îngropată aproape la suprafața «pământului în mijlocul pădurei, de la poteca «haiducului în mâna dreaptă, zece pași de la «peșteră în spre fântâna lui Moșiu Toader. «Scoate-i și mănâncă-i sănătos.»

Elisa, sfârșind, rămase cu ochii încremeniți pe scrisoare.

— Dar ce ai rămas așa înmărmurită nevastă, întrebă hangiul.

— Pentru că, zău, nu știu ce să zic, dar mi se pare că găsesc o óre care asemănare între scriitura aceasta și . . .

— Apoi se poate să nu se asemene scriitură cu scriitură ?

— Da, de cât mi se pare că seamănă cu a lui Belciugățeanu . . . .

— Vorbișl și tu. Asta e scrisoarea vre unuia din băieții lui Rîureanu care, nemulțumit se vede de purtarea căpitanului că n'a vrut să ungă osia juraților, scrie lui kir Manole să se ducă să ia banii. De lădița aceasta, parcă știam și eu ce-va dar nu aflasem unde e îngropata.

— Câte ceasuri sunt? întrebă hangiul pe nevastă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Cuvêntul acesta îngheță sângele în vinele Eliseĭ.

— Douĕ spre-zece și jumatate. Dar de ce întrebĭ?

— Ca să mergem să ne culcăm, zise Solomonică care începu să se desbrace fără să se maĭ gândească la scrisoarea amantuluĭ.

Abia se luminase de ziuă când Didina intră în prăvălie și alergă la pachetul cu scrisorĭ ca să'șĭ ea pe aceea care 'ĭ pricinuise atâta neliniște în ajun. O deschise cu o nerăbdare febrilă și iacă ce citi:

«'Mĭ aĭ ghicit gândul. Intr'adevĕr planul meŭ «este să fugim amêndoĭ. Am descoperit mij«locul de a sili pe tatăl d-tale să consimță la «căsătoria noastră. Sunt sigur despre aceasta «cum sunt sigur de existența mea. Fiĭ deseară «la nouĕ ceasurĭ la fereastră. Când veĭ auzi «douĕ lovicurĭ ușoare, deschide, coboară-te pe «scară ce veĭ găsi atârnată, eŭ te voiŭ aștepta «jos, vom pleca împreună și cât pentru rest, «Dumnezeŭ e mare.»

CAP. XVII. În cursă.

E groaznic câte lucrurĭ serioase, teribile saŭ criminale se comit în viața privată sub aparențele cele maĭ comune și cele maĭ cinstite.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

A avut multă dreptate un autor să zică despre viața pacînică de desuptul căreia mișună o lume de blestemățiĭ că este un vulcan subt florĭ. Aceia carĭ treceaŭ în sus și în jos pe dinaintea prăvălieĭ luĭ Solomonică, carĭ intraŭ saŭ eșiaŭ de la dânsul, ca de obiceiŭ cu o litră de zahăr saŭ cu cincĭ-zecĭ de dramurĭ de cafea, nu bănuiaŭ nicĭ de cum că una din cele treĭ persoane ale prăvălieĭ trebuia să fugă cu un tânăr chiar în noaptea aceea, și alta să caute în mijlocul pădureĭ secretul surprins în corespondența unor tâlharĭ.

In sfârșit noaptea sosi și sosi prea repede căcĭ era în mijlocul ierneĭ, dar noaptea trecu încet și greŭ. Didina privea pe furișiŭ ceasul la fie care moment. Tatăl sĕŭ asemenea se ocupa de ceas cu mult interes și, ca să mai scurteze din vreme, se scula, se urca în casă unde se auzia trăgând sertarele și încercând niște pistoale. Biata Elisa care cunoștea foarte bine scopul acestor preparative, era îngrozită, căcĭ întrevedea din instinct sfârșitul inevitabil al tutor păcatelor sale. Une orĭ îĭ venea să mărturisească totul duhovniculuĭ dar frica o împedeca. Ar fi vrut să spue Didini dar n'o deprinsese cu aceste confidențe din pricina luĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Solomonică care prevedea că or-ce apropiere între mumă și fată, ar fi contra sa.

Când se dete jos din odaie, se prefăcu că e vesel, ba întrnbuință chiar oare care blândețe la adresa feti.

La nouă fără un sfert Didina părăsindu-și locul și îndreptându-se, mai mult moartă de cât vie, spre scară, Elisa îi zise:

— Unde te duci? Știi că lui tată-tău nu'i place să părăsești lucrul așa.

Las'o, frate, să se ducă unde vrea, ce ai cu fetița?

Credeam că te supără . . . .

Cuvîntul de copiliță zis de prima oară de către Solomonică, atinse atât de profund pe Didina în cât puțin lipsi de nu se aruncă de gâtul tatălui său. Dupe ce cugetă un moment însă, înțelese că nu era de cât cuvîntul, cât despre sentiment lipsea cu desăvârșire.

Eraŭ numai nouĕ ceasurĭ când hangiul părăsi prăvălia spre a se duce în pădurea haiduculuĭ. Lucrurile acestea se petreceaŭ pe la sfârșitul lui Decembrie ; drumurile eraŭ acoperite de poleiŭ. Pentru un om ca Solomonică, frigul și drumul rĕŭ, nu era un obstacol serios. Făcu o poștă și mai bine în douĕ ceasurĭ așa în cât, pe la un-spre-ḑece și ju-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mĕtate, era la pădurea Haiduculuĭ. Se gândi că'ĭ maĭ trebuia vre o jumĕtate de ceas până la stejarul cu pricina. Dar îndată ce înaintă puţin în năuntrul pădureĭ, se lăsă o ceaţă aşa de deasă, în cât numaĭ graţie mareĭ sale obicĭnuinţe îşĭ putu găsi drumul. Simţia din când în când câte o comoţiune nervoasă când crăcile îl gâdilaŭ uşor pe la ceafă saŭ îĭ atingeaŭ obrazul. De o dată se opri şi puse mâna pe pistol zărind în depărtare saŭ părindu-i-se că zăreşte o lumină roşiatecă ca aceea care ar ţîşni dintr'o lampă.

Ajunse în sfârşit la stejarul cunoscut. Întunerecul era aşa de mare în cât nu'ţĭ vedeaĭ degetele. Aci energia îl părăsi cu desăvârşire şi el, Solomonică, căruia nicĭ o dată nu 'ĭ a fost frică în viaţa luĭ, începu să tremure. Simţi că'ĭ e cu neputinţă să se servească de armă în caz d'a fi atacat. Aceasta însă nu dură de cât un moment, căcĭ numaĭ de cât hangiul, venindu şĭ în fire, începu să sape cu o cazma mititică pe care o adusese d'acasă. In câte va minute făcu o groapă de două-treĭ palme. Ce va să zică asta? se întrebă el cu mirare, ştergânduşĭ fruntea, nu văz nimic. Scrisoarea spune să sap de o palmă, eŭ am săpat de două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și degeaba! Începe din nou, sapă adâncește și lărgește grópa, nimic, aceași decepțiune.

Se hotărăște să puie mâna pe sapă a treia óră, când zări apropiindu-se lumina cea roșiatecă pe care o vězuse din depărtare. Puse mâna pe pistóle, se întórse, vrea sa tragă când. . . . pe cine vede înaintea lui? pe Iorgu cu Didina. Se trage înapoi pistólele îi scapă din mâini, vrea să vorbéscă dar glasul 'i se stinge în gât și cade rezemându-se de stejar.

— Nu e comóră, îi zise rece Iorgu. Nu e nici o lădiță. Scrisórea am făcut-o eu ca să te trag în cursă fiind-că știam că le deschizi știam asemenea că ești tovarășiu cu Rîureanu și cu alți banditi. Mai știam încă că împreună cu aceștia ai omorât pe grecul și că îndată ce voi face o scrisóre ca venind din partea unui fost tovarěșu, ai să cadi în laț. Tóte acestea le am simțit din ziua când 'mi ai deschis scrisórea și ai oprit paralele pe care le trimeteam mami. Convingerea sigură însă am căpătat-o când am simțit că citești corespondența dintre mine și fata d-tale.

— Intre fata mea și d-ta! zise Solomonică căruia îi clănțăneau dinții.

— Da, între mine și fata d-tale, eu sunt dezertorul care 'i scria, acela pe care 'l iubeș-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

te și care a furat-o în nóptea acésta. Vezi că sunt mai șiret de cât d-ta?

— Tăcere! sau sunt perdut.

— Înțelegi însă cu ce preț sunt dispus să-m vând tăcerea? respunse Iergu arătând pe Didina.

— Înțeleg, ginere, înțeleg, replică hangiul punând mâna Didini în aceea a lui Iorgu.

— Cu o condiție însă, adăogă artistul: în douĕ-zecĭ și patru de ceasurĭ să părăsești țara.

— Fie! Fiți fericiți copiiĭ meĭ.

* * *

Azĭ hangiul de la Putineiu, e mare proprietar în Constantinopole, dar speram că va fi resplătit pentru faptele sale mărșave, săvârșite într'un șir de anĭ; Rîureanu însă, lipsit de sprijinul energic și inteligent al luĭ Solomonică, vru să facă tilhăriĭ pe socotéla sa, dar scurt timp dupe plecarea tovarășilor căzu în laț și el de ună-zĭ, curtea cu juraț din București îl condamnă la munca silnică pe viață. Cât pentru Didina, ea se resfață fericită între Iorgu și Elisa.

FINE.

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 562 - 1921.
Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro